

STAV

MALÉHO

A STREDNÉHO

PODNIKANIA

2001

**STAV
MALÉHO
A STREDNÉHO
PODNIKANIA**

2001

Túto brožúru vydala:

NÁRODNÁ AGENTÚRA PRE ROZVOJ MALÉHO A STREDNÉHO PODNIKANIA

Do tlače pripravilo EIC

© NARMSP, Bratislava, 2002

This document has been produced with the financial assistance of the Phare programme of the European Community.

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto brožúry nesmie byť reprodukováná, uchovaná v rešeršnom systéme alebo prenášaná hocijakým spôsobom, vrátane elektronického, mechanického, fotografického alebo iného záznamu alebo hocijakým systémom na ukladanie a vyhľadávanie informácií, bez predchádzajúcej dohody a písomného povolenia autora.

Neprešlo jazykovou úpravou

ISBN 80-88957-21-4

Obsah

1.	Úvod	7
2.	Vývoj prostredia pre rozvoj MSP v roku 2001	9
3.	Vývoj a stav MSP v roku 2001	13
3.1	Fyzické osoby	13
3.2	Právnické osoby	14
3.3	Podiel MSP na zamestnanosti	15
3.4	Podiel MSP na produkcii vybraných odvetví	16
3.5	Podiel MSP na exporte a importe	19
3.6	Dynamika vývoja MSP	21
3.7	Regionálne hľadisko	22
3.8	Vybavenie MSP informačnými a výrobnými technológiami	22
3.9	Postavenie MSP v ekonomike Slovenska - zhrnutie	25
4.	Štátna podpora MSP	27
4.1	Ministerstvo hospodárstva SR	27
4.2	Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania	29
4.2.1	Štátna podpora MSP	30
4.3	Ministerstvo financií SR	37
4.4	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR	37
4.5	Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR	39
4.6.	Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR	39
4.7	Ministerstvo pôdohospodárstva SR	40
4.8	Bankové inštitúcie a fondy	40
4.8.1	Slovenská záručná a rozvojová banka, š.p.ú.	40
4.8.2	Fond na podporu zahraničného obchodu	45

5.	Podpora z programu PHARE	47
5.1	NARMSP ako programová riadiaca jednotka programu PHARE	47
5.2	Využitie prostriedkov z programu PHARE na podporu MSP	48
5.2.1	Regionálne projekty	48
5.2.2	Odborná a technická podpora záujmových a profesijných organizácií MSP	50
5.2.3	Program spin-off	51
5.2.4	Podporný úverový program	51
5.2.5	Mikropôžičkový program	54
5.2.6	Program zárodkového kapitálu - Seed Capital Company	55
5.2.7	Vyhodnotenie efektívnosti podporných programov NARMSP	56
6.	Podpora z iných zdrojov	59
6.1	Spolupráca s Francúzskom	59
6.2	Spolupráca s Nemeckom	59
6.3	Spolupráca s Talianskom	60
6.4	Zahraničné úverové linky	60
7.	Návrh opatrení na rozvoj MSP v roku 2003	63
7.1	V oblasti legislatívnych a administratívnych bariér	63
7.2	V oblasti podporných programov	64
8.	Záver	67

Slovo na úvod

Malé a stredné podnikanie plní významnú a nezastupiteľnú úlohu vo všetkých krajinách s trhovou ekonomikou. Jeho dynamický rozvoj je jedným zo základných predpokladov zdravého ekonomického vývoja, či už v oblasti produkcie a služieb, ako aj v oblasti zamestnanosti pri vytváraní nových pracovných príležitostí. Je to dôvod vedúci k stále rastúcej pozornosti a podpore, ktorú sa vláda SR prostredníctvom Ministerstva hospodárstva SR, ako aj iných rezortov a inštitúcií, snaží venovať malému a strednému podnikaniu.

Dôležitosť tejto kategórie potvrdzuje aj to, že sa stala predmetom samostatnej kapitoly pre prijatie Slovenskej republiky do EÚ a práve doterajší prístup k MSP v SR je dôvodom toho, že táto kapitola je považovaná v súčasnosti za bezproblémovú. Z pohľadu domácich podnikateľov však takúto bezproblémovosť konštatovať nie je možné. Nie je to možné ani vo svetle ukazovateľov vývoja malého a stredného podnikania z hľadiska jeho funkcií v ekonomike krajiny, z ktorých je v súčasnosti najaktuálnejšia funkcia zamestnanecká. Aj plnenie ďalších jeho funkcií možno posúdiť na základe správy, ktorú máte práve v rukách.

Sektor malých a stredných podnikov na Slovensku je relatívne mladý a borí sa s mnohými problémami, dokazuje však svoju životaschopnosť a dosahuje stále významnejšie postavenie v hospodárstve, ale aj v spoločnosti.

Malé a stredné podniky už dnes zamestnávajú takmer 60 % pracovníkov vo výrobných odvetviach a v službách.

Napriek tomuto priaznivému trendu je podiel MSP na najdôležitejších ukazovateľoch stále nižší ako v štátoch EÚ. Uvedená skutočnosť poukazuje na to, že ak chceme v tejto oblasti dosiahnuť stav podobný krajinám EÚ, je nad'alej potrebné sektoru MSP venovať zvýšenú pozornosť.

Jedným z radu opatrení, ktoré majú prispieť k riešeniu spomenutého problému je táto správa. Jej hlavnými cieľmi sú monitorovanie dosiahnutého stavu, jeho porovnanie s predchádzajúcim obdobím a z toho vychádzajúc navrhovanie účinných opatrení na optimalizáciu podnikateľského prostredia tak, aby sa pozitívne trendy zachovali a prípadné negatívne zastavili.

Správa o stave malého a stredného podnikania za rok 2001 je už deviatou v poradí, ktorú z poverenia Ministerstva hospodárstva SR vypracovala Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania a na základe ktorej vláda SR opätovne prijala rad opatrení zameraných na zlepšenie podmienok rozvoja malého a stredného podnikania.

Som presvedčený, že bude pre všetkých jej čitateľov prospešná a stane sa cenným zdrojom informácií, ktoré im pomôžu pri ich ďalšej činnosti v prospech rozvoja malého a stredného podnikania v SR.

Eubomír Harach
minister hospodárstva
Slovenskej republiky

1. Úvod

Rozvoj malého a stredného podnikania (MSP) je dôležitým faktorom ekonomického rozvoja, pretože dnes tvorí podobne ako vo všetkých vyspelých krajinách najrozsiahlejšiu časť nášho hospodárstva. Tento sektor, ktorý má prívlastky ako flexibilný, pripravený reagovať na potreby trhu, nosič progresívnych technológií, akcelerátor zamestnanosti, je na druhej strane ešte veľmi zraniteľný, hlavne slabou vymožitelnosťou práva, nestabilným právnym prostredím, nedostatkom rozvojových financií, ako aj - a hlavne v prípade malých firiem - nedostatočnými manažérskymi skúsenosťami samotných majiteľov firiem - podnikateľov.

Pri hodnotení roku 2001 je možné pozorovať pokračovanie v postupnom zlepšovaní dynamiky rastu MSP, ktoré nastalo v roku 2000 po jeho zhoršení v rokoch 1998 a 1999. Zlepšovanie podnikateľského prostredia a dosiahnutie pokroku pri revidovaní politiky MSP bolo konštatované aj v Pravidelnej správe Európskej komisie o pripravenosti SR na členstvo v EÚ z 13. novembra 2001.

Hodnotenie stavu a rozvoja malého a stredného podnikania a jeho podpory v uplynulom roku, ktoré táto správa predkladá, je uložené uznesením vlády SR č. 726 z 13. septembra 2000.

Predkladaná správa obsahuje v prvých častiach stručné zhodnotenie regulačného prostredia a analýzu stavu a rozvoja MSP v časovom horizonte. Ďalšie časti sú venované vyhodnoteniu nástrojov podpory MSP z jednotlivých zdrojov. Záverečná kapitola obsahuje programy podpory MSP a návrh na inštitucionálne zabezpečenie podporných funkcií štátu. Prílohovú časť tvoria diagramy, na ktoré sa v jednotlivých častiach odvoláva text správy.

Číselné údaje v kapitole 3 sú prevzaté z podkladov Štatistického úradu SR, MH SR, MV SR, registra a Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania (NARMSP).

V súlade s metodikou používanou v EÚ sa správa nezaobera podnikaním v poľnohospodárskej prvovýrobe, lesníctve a rybníctve.

Správa je verejne publikovaná a tvorí údajovú bázu pre informovanie inštitúcií Európskej únie, OECD a EK OSN pri koncipovaní porovnávacích analýz a rôznych štúdií.

2. Vývoj prostredia pre rozvoj MSP v roku 2001

Rok 2001 bol v histórii tvorby podnikateľského prostredia v Slovenskej republike prelomovým rokom. Národná rada a vláda SR pokračovala v stabilizácii podmienok rozvoja MSP, čo prinieslo pozitívny efekt takmer vo všetkých základných štatistických ukazovateľoch. Prejavilo sa to zvýšením počtu živnostníkov, pracovníkov v slobodných povolaniach, právnických osôb, ale aj v ich podiele na zamestnanosti, či pridanej hodnote. Možno konštatovať, že základom pre tento trend bolo prijatie celého radu legislatívnych opatrení, ktoré zmiernili bariéry rozvoja podnikania konštatované v minulých rokoch. Za pozitívny možno považovať Zákon č. 279/2001 Z. z., ktorým sa mení Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon), ktorý okrem iného priniesol definíciu živnostníka - podnikateľa fyzickej osoby, definíciu podnikania zahraničných fyzických osôb, umožnil účasť zástupcom SŽK a SŽZ v skúšobných komisiách pri overovaní odborných vedomostí a schopností uchádzačov o živnostenské povolanie, dokazovanie pôvodu tovaru a výrobkov, presunuli sa niektoré voľné živnosti do viazaných a celkovo sa sprísnilo podmienky podnikania v smere zvýšenia jeho kvality. Veľký význam pre skvalitnenie podnikateľského prostredia mali zmeny daňových zákonov či už v oblasti paušálnej dane, alebo zníženia sadzby daní pre právnické osoby na 25 %, ktoré je však účinné až za zdaňovacie obdobie roku 2002. Určité prínosy hlavne pre živnostenské podnikanie predstavuje aj novela Zákonníka práce, ktorá však vstúpila do platnosti až 1. 4. 2002.

V oblasti legislatívneho rámca upravujúceho podmienky podnikania teda došlo v roku 2001 k početným a významným zmenám. Dynamika a komplexnosť týchto zmien však mohla byť ešte lepšie koordinovaná so zástupcami MSP, ktorí príliš časté a hlavne parciálne zmeny kritizujú vzhľadom na ich celkovú neprehľadnosť a zložitosť.

V uplynulom v roku bolo celkom prijatých 202 legislatívnych úprav dotýkajúcich sa priamo i nepriamo podnikateľského prostredia. Nie všetky však naň vplyvajú pozitívne, resp. nepriniesli očakávané zlepšenie niektorých jeho oblastí. Naďalej trvajú problémy, ktoré viac či menej brzdia dynamickejší rozvoj MSP. Medzi ne patria najmä:

1. Obmedzený prístup k rozvojovým financiam. Vzhľadom na vysoké riziko (neexistencia úverovej histórie, relatívne vysoká miera zadĺženia, obmedzená schopnosť ručenia), ako aj relatívne malú výšku požadovaných pôžičiek, je získavanie komerčných úverov malými a strednými podnikateľmi minimálne sťažené alebo kompenzované nevýhodnými podmienkami, a to aj v prípade, že podnikateľský plán je realizovateľný a rentabilný.
2. Vysoká administratívna náročnosť pre MSP (nejednotnosť rôznych formulárov pre rôzne inštitúcie ale približne rovnaký účel, platenie do rôznych fondov namiesto do jedného centra a pod.).
3. Diskriminačná daň z príjmu fyzických osôb, ktoré predstavujú až 84 % MSP (progresívna daň z príjmu), oproti právnickým osobám (daň z príjmu právnických osôb). Okrem toho sú MSP diskriminované aj v mnohých prípadoch v porovnaní so zahraničným podnikateľom pri uplatňovaní podpory zahraničným investíciám (daňové prázdnyiny a pod.).
4. Vysoké odvodové zaťaženie, ktoré sa vzhľadom na vysokú náročnosť na pracovnú silu a teda aj mzdu prejavuje okrem daňového zaťaženia aj vo vysokej úrovni odvodov. V prípade MSP existuje v rámci nákladovej štruktúry vyšší podiel mzdových nákladov na celkových nákladoch ako u veľkých podnikov. Tým sa negatívne zvyrazňuje aj vysoký daňový klin (t.j. rozdiel medzi celkovými nákladmi práce vynaloženými zamestnávateľom na jedného pracovníka mesačne a čistým mesačným príjmom zamestnanca), ktorý na Slovensku predstavuje viac ako 50 %.
5. Zložitá, neprehľadná a často sa meniaci legislatíva, ktorá prehlbuje štandardnú nevýhodu MSP - vysokú administratívnu zaťaženosť. Zvlášť sa to prejavuje u mikropodnikov a živnostníkov, kde predstavuje jednu zo základných bariér začatia podnikania.
6. Právna neistota a problematická vymožitelnosť práva, najmä ak je spojená s vysokou mierou korupcie a na Slovensku uplatňovaným precedensom rozdielneho prístupu či právneho výkladu v závislosti od veľkosti prípadu.
7. Nefunkčný kapitálový trh, ktorý veľmi negatívne vplyva na rozvoj podnikania, keďže kapitálové financovanie je jedným z jeho tradičných nástrojov. V prípade nefunkčného kapitálového trhu, vzhľadom na spomínaný obmedzený prístup MSP k zdrojom, sú MSP odkázané výlučne na finan-

covanie svojho rozvoja z kumulovaných vlastných zdrojov. Táto možnosť je však v našich podmienkach obmedzená vzhľadom na už uvádzané vysoké odvodové a daňové zaťaženie. Navyiac, nefunkčný kapitálový trh negatívne ovplyvňuje aj uplatnenie zvlášť účinného nástroja rozvoja MSP - rizikový kapitál.

8. Systém a rámec podpory MSP je v súčasnosti značne fragmentovaný (podporu MSP poskytujú okrem MH SR aj ďalšie rezorty s programami na podporu MSP) a rozdrobený na veľký počet malých programov. Jednotlivé rezorty nedostatočne koordinujú svoju činnosť, čo sa prejavuje zamieňaním resp. stotožňovaním politiky podpory MSP s regionálnym rozvojom, politikou rozvoja vidieka, stratégiou trhu práce a pod. Nedostatočne sú koordinované aj aktivity jednotlivých podporných inštitúcií, čo vyvoláva dojem neefektívnosti a netransparentnosti využitia verejných prostriedkov na podporu MSP a spôsobuje aj informačný šum medzi príjemcami podpory - podnikateľmi.

Kým prvá historická etapa - vznik sektora MSP na Slovensku v prvej polovici 90-tych rokov - bola charakterizovaná reštrukturalizáciou veľkých priemyselných podnikov, druhá v druhej polovici 90-tych rokov už vyvolala potrebu vzniku MSP na "zelenej lúke", pretože reštrukturalizácia ako zdroj vzniku sa postupne vyčerpávala. Napriek tomu štatistické informácie potvrdzujú, že ich rozvoj má rastúcu tendenciu a že sa ich podiel na ekonomike krajiny značne približuje údajom v krajinách EÚ. Z uvedeného vyplýva, že dynamickejší prírastok nových MSP bude stále viac závislý na existencii kvalitného podnikateľského prostredia. Viaceré analýzy potvrdzujú, že základnou bariérou rozvoja MSP sú nedostatočne priaznivé podmienky, teda ešte stále nie priateľské podnikateľské prostredie. Vytvorenie priaznivých podmienok pre rozvoj MSP nesieme zamieňať za zvyhodňovanie MSP oproti iným, ale je potrebné to chápať ako vytváranie takého podnikateľského prostredia, ktoré umožní rýchly a efektívny rast sektora MSP.

K podobnému záveru dospeli aj účastníci Medzinárodnej konferencie o malom a strednom podnikaní, ktorá sa konala 25. a 26. apríla 2002 v Bratislave a ktorej cieľom bolo posúdiť vývoj a stav MSP v SR na prahu Európskej únie. Závery konferencie jednoznačne potvrdzujú potrebu ďalšieho skvalitnenia podnikateľského prostredia.

3. Vývoj a stav MSP v roku 2001

Podnikateľské prostredie a zmeny podmienok podnikania, či už ekonomické, legislatívne alebo administratívne, sa výrazne prejavujú aj v kvantitatívnych parametroch podnikajúcich subjektov. Z nich možno usudzovať na prevládajúce trendy a sú indikátorom potreby zmien pre zabezpečenie želaného rastu.

Na základe zákona NR SR č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení zákona č. 434/2001 Z. z. sú malé a stredné podniky definované v súlade s metodikou Európskej komisie a podniky sa kategorizujú na malé s 0 - 49, stredné s 50 - 249 a veľké s 250 a viac zamestnancami. Okrem toho pre kategorizáciu platia ďalšie kritériá podľa výšky obratu a bilančnej uzávierky. Štatistické údaje v tejto štruktúre sú dostupné od roku 1996. Legislatívny prechod k tejto kategorizácii umožňuje porovnanie stavu MSP v Slovenskej republike so stavom podnikateľského sektora v Európskej únii.

Hodnotenie stavu malých a stredných podnikateľov v tejto kapitole vychádza zo spracovania údajov z registra a publikovaných údajov ŠÚ SR. Údaje v registri sú aktualizované podľa novej metodiky vzhľadom k aktivite podnikov. Analýza exportu malých a stredných podnikov bola spracovaná na základe údajov MH SR. Dáta pre hodnotenie počtu vydaných a zrušených živnostenských oprávnení poskytlo MV SR. V tomto hodnotení veľkosť podniku je jediným kritériom na začlenenie do MSP. Okrem toho porovnáваме situáciu na Slovensku so stavom v Európskej únii EÚ. Údaje za štáty EÚ boli získané z publikácie The European Observatory for SMEs - Highlights from the 2001 Survey.

Grafické údaje, na ktoré je odkaz v tejto kapitole, sú uvedené v prílohe.

3.1 Fyzické osoby

Štatistický úrad SR ku koncu decembra 2001 registroval 303 506 fyzických osôb - podnikateľov. V tom bolo 279 597 živnostníkov, 12 187 osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a 11 722 samostatne hospodáriacich roľníkov (grafy č. 1, 2). Najviac živnostníkov podnikalo v obchode (106 640), priemyselnej výrobe (49 604), stavebníctve (39 764), nehnuteľnostiach, prenajímaní a obchodných službách (35 308). V porovnaní so stavom ku koncu decembra 2000 sa celkový počet fyzických osôb zvýšil o 2,4 %.

V roku 2001 začalo podnikateľskú činnosť 33 587 osôb. Podnikateľskú činnosť ukončilo 24 418 osôb. Dynamika vzniku nových FO v roku 2001 predstihla rok 2000 o 1 416.

V odvetvovej štruktúre živnostníkov nedošlo k výrazným zmenám (graf č. 3). Bol zaznamenaný pokles o 0,3 bodu v odvetví priemyselnej výroby a o 0,3 bodu vo vnútornom obchode a nárast o 0,4 bodu v sektore stavebníctva. Najvýznamnejšie sektory sú vnútorný obchod s 106 640, priemyselná výroba s 49 604 a stavebníctvo s 39 764 živnostníkmi (graf č. 4).

Rozdelenie živnostníkov podľa krajov je v grafe č. 20. Najviac živnostníkov podniká v okresoch Bratislava V (11 466), Žilina (10 748), Nitra (9 871), Bratislava II (9 504) a Bratislava IV (8 303). Najmenšie počty živnostníkov sú v okresoch Medzilaborce (389), Sobrance (534) a Krupina (593).

3.2 Právnické osoby

V registri organizácií Štatistického úradu SR bolo ku koncu decembra 2001 evidovaných 93 072 právnických osôb, v tom 62 867 podnikov a 30 205 neziskových inštitúcií. V medziročnom porovnaní sa zvýšil celkový počet právnických osôb o 5,3 %, pri raste počtu podnikov o 3,2 % a neziskových inštitúcií o 9,9 %.

Rozhodujúcu časť z celkového počtu ziskových organizácií tvorili malé podniky 94,6 % (z toho mikropodniky s počtom 0 - 9 zamestnancov 80,9 %). Stredné podniky tvorili 4,5 % a veľké podniky 0,9 %. Počet malých podnikov sa zvýšil o 2 205, počet stredných poklesol o 238 a veľkých o 20.

Malých súkromných podnikov do 49 zamestnancov bolo 59 452. Stredných súkromných podnikov s počtom zamestnancov od 50 do 249 bolo 2 825. Vývoj počtu malých a stredných podnikov je v grafe č. 6. Zmeny v jednotlivých veľkostných skupinách v rokoch 1997 - 2001 sú uvedené v grafe č. 7. Za posledný rok vidieť nárast u mikropodnikov (0 - 9) o 1,0 bodu, pokles podielu malých podnikov (10 - 49) o 0,4 bodu a pokles podielu stredných podnikov o 0,5 bodu a pokles podielu veľkých podnikov o 0,1 bodu.

Pre porovnanie, v 19 krajinách EÚ a EFTA je celkovo 20 455 000 podnikov, z ktorých viac ako 19 miliónov (93 %) sú mikropodniky (0 - 9) a 1,2 miliónov (6 %) malé podniky (10 -49). Takmer štvrtina MSP sú živnostníci, najmä v

mikropodnikoch. Stredných podnikov (50 -249) je iba 170 000, t.j. 1 % a veľkých podnikov je 40 000, t.j. 0,2 %. Ženy tvoria 22 % všetkých podnikateľov.

Odvetvová štruktúra je uvedená v grafe č. 8. Najviac malých a stredných podnikov pracovalo v oblasti obchodu 26 673, obchodných služieb a peňažníctva 12 110, priemyselnej výroby 7 691 a stavebníctva 4 777. Regionálna štruktúra je uvedená v grafe č. 23 s výrazným maximom v kraji Bratislava.

3.3 Podiel MSP na zamestnanosti

Na trhu práce po štyroch rokoch medziročne vzrástla zamestnanosť. V priemere za rok 2001 sa podľa výsledkov výberového zisťovania pracovných síl počet pracujúcich osôb oproti roku 2000 zvýšil o 1 % na 2 123,7 tisíc osôb. Vzrástol počet zamestnancov o 0,6 % (na 1 943,4 tisíc) a podnikateľov o 6,5 % (na 175,2 tisíc).

Prírastok celkovej zamestnanosti hospodárstva súvisel s vyšším počtom zamestnancov v odvetviach priemysel (po päťročnom poklese), veľkoobchod, maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru, hotely a reštaurácie, nehnuteľnosti, prenajímanie a obchodné služby, verejná správa, obrana a povinné sociálne zabezpečenie, ostatné verejné, sociálne a osobné služby. Pokles počtu zamestnancov sa nezastavil v pôdohospodárstve, stavebníctve, v odvetví doprava, skladovanie, pošta a telekomunikácie.

Priaznivý vývoj zamestnanosti sa prejavil v spomalení medziročného rastu počtu nezamestnaných. V priemere za rok 2001 bolo nezamestnaných 508 tisíc osôb (podľa výsledkov výberového zisťovania pracovných síl). Ich medziročný rast o 4,7 % bol o 11,7 p.b. miernejší ako v roku 2000. Nezamestnanosť najviac zvyšovali osoby, ktoré naposledy pracovali v odvetviach ostatné verejné, sociálne a osobné služby a ktoré nemali ešte zamestnanie. Miera nezamestnanosti dosiahla 19,2 % a bola o 0,6 p.b. vyššia ako v roku 2000.

Prírastok zamestnanosti ovplyvnil rast počtu zamestnancov o 0,6 % (na 1 943,4 tis.), podnikateľov bez zamestnancov o 5,8 % (na 118,9 tisíc), podnikateľov so zamestnancami o 8,3 % (na 56,3 tis.). Počet vypomáhajúcich členov domácnosti podnikateľa klesol o 10 % (na 2,7 tis.).

Podiel MSP na zamestnanosti v jednotlivých odvetviach je v grafe č. 9.

Pre porovnanie, v 19 krajinách EÚ a EFTA je nasledovný podiel podnikov na zamestnanosti: mikropodniky 34 %, malé podniky 19 % a stredné podniky 13 % (MSP celkove 66 %) a veľké podniky 34 %.

V rámci kategórie živnostníkov bolo zamestnaných celkove 476,25 tisíc pracovníkov, v malých podnikoch 355,0 tisíc pracovníkov a v stredných podnikoch 355 tisíc pracovníkov. Zamestnanosť podľa veľkostných kategórií podnikov a jej vývoj v posledných 5 rokoch je uvedená v grafe č. 10.

V kategórii malých podnikov stúpila zamestnanosť medziročne o 6,4 %, u stredných podnikov sa nezmenila a celkove za MSP vrátane živnostníkov stúpila zamestnanosť o 4,0 %. Vplyv na tieto čísla má určite aj nelegálna zamestnanosť. Úloha, ktorú hrá MSP v zamestnanosti, je zrejmä z grafu č. 11. MSP poskytovali v roku 1997 zamestnanie 59,4 % zamestnaného obyvateľstva, čo v roku 1998 pokleslo na 57,1 %, v roku 1999 na 56 % a v roku 2000 stúpilo na 57,7 % a v roku 2001 na 59,1 %. Tento trend má správny smer, ale dynamika je nedostačujúca.

Podiel krajov na celkovom počte zamestnancov je v grafe č. 12.

3.4 Podiel MSP na produkcii vybraných odvetví

V roku 2001 sa vytvoril hrubý domáci produkt v objeme 964,6 mld.Sk. V porovnaní s rokom 2000 sa zvýšil o 3,3 % (v bežných cenách o 8,7 %). Tempo rastu bolo o 1,1 p.b. rýchlejšie ako v roku 2000. Z vytvoreného hrubého domáceho produktu tvorila pridaná hodnota 866,7 mld.Sk. Jej objem sa medziročne zvýšil o 3,5 %.

V priemysle sa vytvoril hrubý domáci produkt v objeme 241,3 mld.Sk, ktorý bol takmer na úrovni roku 2000 (pokles o 0,1 %). Vývoj bol ovplyvnený vyššou tvorbou v priemyselnej výrobe (o 5,5 %), poklesom vo výrobe a rozvoze elektriny, plynu a vody (o 43,1 %) a v ťažbe nerastných surovín (o 9,8 %).

Medziročný rast produkcie výrobkov a služieb za priemysel spolu sa spomalil zo 6,3 % v 1. štvrtroku na 1,6 % v 4. štvrtroku. V roku 2001 produkcia priemyslu bola o 4,6 % vyššia ako v roku 2000. V jej vývoji sa premietol rast produkcie v priemyselnej výrobe o 6,3 %, pokles v ťažbe nerastných surovín o 2 % a vo výrobe a rozvoze elektriny, plynu a vody o 1,9 %.

Podľa sektorov konečného použitia tendenciu vývoja zrýchľovala hlavne vyššia produkcia investičných prostriedkov o 11,2 %. Výroba predmetov dlhodobej spotreby sa zvýšila o 5,2 %, produkcia súvisiaca s energetikou o 4,1 %, produkcia pre medzispotrebu o 4 % a výroba predmetov krátkodobej spotreby o 1,1 %.

Rast produkcie priemyslu sa dosiahol pri zvýšení produktivity práce zamestnanca za priemysel spolu o 3,6 %, v tom v ťažbe nerastných surovín o 11,2 %, v priemyselnej výrobe o 4,5 % a vo výrobe a rozvoде elektriny, plynu a vody o 0,1 %.

Priemyselné subjekty realizovali tržby za vlastné výkony a tovar v objeme 1 075,4 mld.Sk pri medziročnom prírastku 7 %, z toho v priemyselnej výrobe vzrástli o 9,1 %. V ťažbe nerastných surovín tržby klesli o 13,9 % a vo výrobe a rozvoде elektriny, plynu a vody o 2,3 %. V štruktúre tržieb za priemysel spolu viac ako polovicu tvorili tržby vo výrobe a rozvoде elektriny, plynu a vody (16,1 %), výrobe kovov a kovových výrobkov (13,8 %), výrobe potravín, nápojov a spracovaní tabaku (11 %) a výrobe dopravných prostriedkov (10,4 %). Podiel ďalších odvetví bol v intervale od 1 % do 7,5 %.

Najväčšiu časť tržieb realizovali veľké podniky 66,5 %. Stredné podniky sa podieľali 14,8 %, malé podniky 8,9 % a živnostníci 9,8 %. Tržby všetkých základných veľkostných skupín boli vyššie ako v roku 2000, pri najvyššom medziročnom prírastku v stredných podnikoch (17,5 %).

Hrubý domáci produkt vytvorený v stavebníctve, po trojročnom poklese, dosiahol vyššiu úroveň ako v roku 2000. Jeho objem 45,6 mld.Sk sa medziročne zvýšil o 1,4 %, vplyvom rastu v 1. polroku. Stavebné podniky realizovali tržby za vlastné výkony a tovar 111,4 mld.Sk, pri medziročnom prírastku 3,4 %.

Z celkovej produkcie stavebných subjektov realizovali živnostníci 27,8 %, malé podniky 27,1 %, stredné 23,3 % a veľké podniky 21,8 %. Medziročný vývoj stavebnej produkcie súvisel hlavne s rastom v stredných podnikoch (o 7,7 %) a u živnostníkov (o 3,9 %). Úroveň roku 2000 sa nedosiahla vo veľkých podnikoch o 3,5 % (z toho v podnikoch s 250 až 499 zamestnancami o 16,1 %) a v malých podnikoch o 3,9 %.

V trhových službách spolu sa vytvoril hrubý domáci produkt v objeme 437,5 mld.Sk. Oproti roku 2000 bol vyšší o 6,5 %, pri najvýraznejšom raste v doprave o 16,8 %. V pošte a telekomunikáciách sa dosiahol prírastok 9,7 %, v obchode, hoteloch a reštauráciách 4,8 % a v ostatných službách spolu 2,8 %.

V štruktúre tržieb rozhodujúci podiel tvorili tržby za sprostredkovanie veľkoobchodu (38,4 %) a v ostatnom veľkoobchode (17,6 %). Najnižší bol podiel veľkoobchodu s poľnohospodárskymi surovinami (2,6 %) a so strojmi (4,9 %).

Takmer tri štvrtiny z celkového objemu tržieb realizovali malé podniky (48 %) a živnostníci (24,5 %). Podiel stredných podnikov dosiahol 20,9 %. Najnižší bol podiel veľkých podnikov (6,6 %). Medziročný pokles tržieb súvisel s ich znížením u živnostníkov (o 10,8 %) a vo veľkých podnikoch (o 41,5 %). Úroveň roka 2000 prevýšili tržby v malých podnikoch (o 14,7 %) a v stredných podnikoch (o 2 %).

Tržby za vlastné výkony a tovar v maloobchode, hoteloch a reštauráciách (OKEČ 50, 52 a 55) sa v porovnaní s rokom 2000 zvýšili o 6,5 % (v stálych cenách) na 452,3 mld.Sk (bez DPH). Tempo vývoja výrazne ovplyvňovali vyššie tržby v obchodných subjektoch s činnosťou predaj, údržba a oprava motorových vozidiel a motocyklov, maloobchodný predaj pohonných látok o 23,5 %. Tržby v maloobchode vzrástli o 4,5 %, v hoteloch a reštauráciách boli nižšie o 11,3 %.

Najväčšiu časť tržieb zabezpečili živnostníci (39,2 %) a malé podniky (27,8 %). Podiel veľkých podnikov dosiahol 17,3 % a stredných podnikov 15,7 %. Najrýchlejšie rástli tržby v malých a veľkých podnikoch. Úroveň roka 2000 nedosiahli živnostníci (o 11,7 %).

V doprave a skladovaní sa dosiahli tržby za vlastné výkony a tovar v objeme 85,9 mld.Sk. V ich štruktúre rozhodujúcu časť tvorili tržby v cestnej doprave (42 %), vo vedľajších a pomocných činnostiach v doprave (30,7 %) a v železničnej doprave (22,2 %). Najnižší bol podiel tržieb vo vodnej a vzdušnej doprave (zhodne 1,3 %). Celkový objem tržieb medziročne vzrástol o 26 % (v bežných cenách), z toho vo vedľajších činnostiach o 49,5 %, v cestnej doprave o 21,5 % a v železničnej doprave o 11,2 %.

Z celkového objemu tržieb za vlastné výkony a tovar v cestnej nákladnej a osobnej doprave realizovali živnostníci 37,4 %, malé podniky 25,7 %, veľké podniky 23,8 % a stredné podniky 13,1 %. Vo všetkých základných veľkostných skupinách bol ich objem vyšší ako v roku 2000, pri najvýraznejšom raste v malých podnikoch a najnižšom prírastku v stredných podnikoch a u živnostníkov.

V poštovej a telekomunikačnej činnosti sa dosiahli tržby za vlastné výkony a tovar vo výške 49,8 mld.Sk, z toho 83,5 % v telekomunikačnej činnosti. V porovnaní s rokom 2000 vzrástli o 22,7 % (v bežných cenách), v tom v telekomunikáciách o 24,4 % a v poštovej a doručovateľskej činnosti o 15,6 %.

Ubytovacie zariadenia cestovného ruchu realizovali tržby za ubytovanie návštevníkov v objeme 5,2 mld.Sk (v roku 2000 to bolo 4,6 mld.Sk), z toho 58,8 % od zahraničných návštevníkov. Ku koncu decembra poskytovalo ubytovacie služby 2 275 ubytovacích zariadení. K dispozícii bolo 44,2 tisíc izieb so 116,4 tisíc lôžkami.

V zariadeniach bolo ubytovaných 3,2 mil. návštevníkov, z toho 38,6 % zo zahraničia. Zo zahraničných návštevníkov najväčšiu časť tvorili občania Českej republiky (26,9 %), Poľska (21,7 %), Nemecka (14,1 %), Maďarska (6,1 %) a Rakúska (3,6 %).

Podnikateľské subjekty v odvetviach nehnuteľnosti, prenajímanie a ostatné verejné služby spolu dosiahli tržby za vlastné výkony a tovar v objeme 157,9 mld.Sk. Oproti roku 2000 boli vyššie o 1,6 % (v stálych cenách), z toho v nehnuteľnostiach, prenajímaní a obchodných službách o 7,8 % a v ostatných verejných, sociálnych a osobných službách o 5,5 %. Tržby vo vzdelávaní klesli o 5 %.

Medziročný prírastok tržieb v nehnuteľnostiach, prenajímaní a obchodných službách súvisel s ich vyšším objemom v počítačových a súvisiacich činnostiach o 9,1 %, v iných obchodných službách o 8,6 %, v prenájme strojov a zariadení bez obsluhy o 6,4 % a v nehnuteľnostiach o 4,1 %.

Zvýšenie tržieb v ostatných verejných, sociálnych a osobných službách ovplyvnil najmä ich rast v rekreačných, kultúrnych a športových činnostiach o 7,7 % a v nakladaní s odpadom o 7,9 %. Tržby za ostatné služby klesli o 0,8 %.

Z celkovej hodnoty tržieb najväčší podiel realizovali malé podniky 46,1 %. Živnostníci zabezpečili 22,1 %, stredné podniky 22 % a veľké podniky 9,8 % tržieb. Medziročný rast súvisel s vyššími tržbami stredných podnikov (o 17 %), malých podnikov (o 5,6 %) a veľkých podnikov (o 3,2 %). Tempo vývoja spomaľoval pokles tržieb u živnostníkov (o 16,5 %).

3.5 Podiel MSP na exporte a importe

Vývoj zahraničného obchodu v roku 2001 charakterizoval predstih tempa rastu dovozu pred vývozom a najvyšší schodok obchodnej bilancie od vzniku samostatnej republiky. Pasívne saldo zahraničného obchodu tovarov a služieb oproti roku 2000 vzrástlo o 61,6 mld. Sk na 83,7 mld. Sk. V jeho objeme sa premietlo pasívne saldo zahraničného obchodu tovarov vo výške 103,7 mld. Sk a

aktívne saldo vývozu a dovozu služieb v objeme 20 mld. Sk. Podiel pasívneho salda na hrubom domácom produkte sa medziročne zvýšil o 6,2 p. b. na 8,7 %. Exportná výkonnosť ekonomiky (meraná podielom vývozu výrobkov a služieb na HDP) vzrástla na 75,9 % (o 2,4 p. b.). Dovožná náročnosť (meraná podielom dovozu výrobkov a služieb na HDP) sa zvýšila na 84,6 % (o 8,6 p. b.).

Zahranično-obchodnú činnosť charakterizovala prevaha rastu dovozu nad vývozom, pri zmiernovaní tempa v obidvoch oblastiach. Objem dovozu tovaru bol medziročne vyšší o 20,9 %, vývoz vzrástol o 11,3 %. V porovnaní s vývojom v roku 2000 rástol pomalšie dovoz o 5 p.b. a vývoz o 18,2 p.b. Uvedené tendencie spôsobili výrazné zhoršenie výsledku obchodnej bilancie. Deficit zahraničného obchodu sa medziročne prehĺbil o 61,5 mld.Sk na 103,2 mld.Sk. Bolo to najvyššie záporné saldo od vzniku samostatnej republiky.

Zo Slovenskej republiky sa vyviezol tovar v hodnote 610,7 mld.Sk a doviezol za 713,9 mld.Sk. V základnej štruktúre obratu zahraničného obchodu klesol oproti roku 2000 podiel vývozu o 2,1 p.b. na 46,1 %.

Spomalenie rastu vývozu súviselo hlavne so slabnúcim vonkajším dopytom a premietli sa v ňom aj modernizácia a reštrukturalizácia v časti produkcie orientovanej na export (najmä osobných automobilov a výrobkov zo železa). Z teritoriálneho pohľadu bolo spôsobené nielen znižujúcim sa dopytom krajín EÚ, ale aj krajín CEFTA. Medziročný rast vývozu do krajín EÚ sa oproti roku 2000 spomalil o 15,8 p.b. na 12,9 % a do krajín CEFTA o 20,9 p.b. na 10,6 %.

Z teritoriálneho hľadiska najvyššie pasívne saldo bolo v obchodnej činnosti s Ruskom (99,1 mld.Sk), Nemeckom (11 mld.Sk), Japonskom (10,9 mld.Sk), Čínou (10,6 mld.Sk), Španielskom (9,7 mld.Sk) a Českou republikou (6 mld.Sk). Najvyššie aktívne saldo sa dosiahlo v obchode s Rakúskom (20 mld.Sk), Maďarskom (14,6 mld.Sk), Poľskom (12,3 mld.Sk), Talianskom (8,5 mld.Sk) a Holandskom (6,7 mld.Sk).

Malé a stredné podniky sa podieľajú významnou mierou aj na zahraničnom obchode. Vývoj exportu z hľadiska veľkostných kategórií podnikov je v grafe č. 14. Celkový podiel MSP na exporte je 26,9 % (graf č. 15). MSP sú úmerne zastúpené v exporte do najdôležitejších oblastí (graf č. 16), pričom objem exportu v posledných rokoch u všetkých kategórií rastie. Relatívny pokles podielu MSP v exporte zo 45,3 % v roku 1998 na 30,5 % v roku 1999, na 27,8 % v roku 2000 a na 26,9 % v roku 2001 bol spôsobený expanziou exportu niektorých veľkých podnikov. Z hľadiska bilancie zahraničného obchodu je pozitívny pokles importu MSP, kde z 53,9 %

v roku 1998 klesol podiel na 43,7 % v roku 1999, na 40,2 % v roku 2000 a na 43,6 % v roku 2001. Medziročný vývoj objemu importu je v grafe č. 17 a podiel jednotlivých veľkostných kategórií podnikov na importe je v grafe č. 18. Z celkového počtu MSP - právnických osôb 14,5 % exportuje a 22,3 % importuje. Medzi malými podnikmi je 12,7 % exportérov a 20,4 % importérov. Medzi strednými podnikmi je 50,7 % exportérov a 61,9 % importérov. Medzi živnostníkmi je 0,3 % exportérov a 1,0 % importérov.

Pre porovnanie, v 19 krajinách EÚ a EFTA je 20 % MSP zaangažovaných na exporte. Toto percento rastie s veľkosťou podniku: 19 % mikropodnikov, 32 % malých podnikov a 46 % stredných podnikov.

3.6 Dynamika vývoja MSP

V roku 2001 začalo podnikateľskú činnosť 33 587 osôb. Podnikateľskú činnosť ukončilo 24 418 osôb. Dynamika vzniku nových FO v roku 2001 predstihla rok 2000 o 1 416. Dynamika zániku podnikateľskej činnosti FO v roku 2001 poklesla v porovnaní s rokom 2000 o 6 536. Najvýraznejší pohyb bol v odvetviach obchod, priemyselná výroba, stavebníctvo, nehnuteľnosti, prenájmanie a obchodné služby, pôdohospodárstvo a rybolov.

V priebehu roka 2001 vzniklo 1 412 nových podnikov PO a zaniklo 460 podnikov (rozdiel nezodpovedá celkovému nárastu v grafe č. 6 z dôvodu rozdielnej metodiky zisťovania a časovému posunu). V porovnaní s rokom 2000 bol nižší počet novozaložených podnikov o 336 a zaniknutých podnikov o 64. K najväčším zmenám dochádzalo v odvetviach obchod, priemyselná výroba, nehnuteľnosti, prenájmanie a obchodné služby, stavebníctvo.

Odvetvie	novozaložené		zaniknuté	
	PO	FO	PO	FO
Spolu	1 412	33 587	460	24 418
Pôdohospodárstvo	87	1 272	87	2 954
Ťažba nerastných surovín	3	3	2	2
Priemyselná výroba	224	4 829	68	3 267
Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	11	73	2	22
Stavebníctvo	114	4 911	21	3 217
Veľkoobchod, maloobchod, opravy	529	13 641	147	9 536
Hotely a reštaurácie	45	1 354	8	1 204
Doprava, skladovanie	76	979	18	869
Pošta a telekomunikácie	6	18	7	11

Odvetvie	novozaložené		zaniknuté	
	PO	FO	PO	FO
Peňažníctvo a poisťovníctvo	24	40	15	19
Nehnuteľnosti, prenájom a obchodné služby, výskum a vývoj	244	4 411	72	2 443
Verejná správa, obrana, povinné sociálne zabezp.	-	-	-	-
Školstvo	8	302	2	123
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	5	372	1	97
Ostatné verejné, sociálne a osobné služby	36	1 382	10	654

3.7 Regionálne hľadisko

V grafe č. 20 je uvedený percentuálny podiel živnostníkov, malých a stredných podnikov v rozdelení podľa krajov. Z hľadiska ekonomickej aktivity regiónu je významný pomer počtu jednotlivých podnikov na počte ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Toto porovnanie je v grafe č. 21, kde je výrazný vysoký pomer najmä v kraji Bratislava. To korešponduje s celkovou hospodárskou úrovňou krajov vyjadrenou produkciou v jednotlivých odvetviach ako ukazuje graf č. 22.

3.8 Vybavenie MSP informačnými a výrobnými technológiami

Začiatkom roku 2002 NARMSP v spolupráci s Infostatom a ÚVVM ŠÚ SR uskutočnili prieskum vybavenosti informačnými a výrobnými technológiami, ktorého objektom boli malé a stredné podniky na Slovensku a ktorý reflektuje stav sledovaných indikátorov v roku 2001. Prieskum bol robený na reprezentatívnej vzorke MSP - právnických osobách.

- podľa aktuálneho výskumu sú najrozšírejšou informačnou technológiou v skúmaných firmách počítače s prepojením na internet (54,8 %). Predstihli tak množstvo počítačov bez pripojenia k počítačovej sieti (54,4 %), ktoré v doterajších výskumoch (od septembra 1999, kedy ÚVVM spolu s Infostatom realizoval prvý výskum v malých a stredných podnikoch so zameraním na informačné technológie) dominovali. Celkove využíva PC 92,3 % MSP (graf č. 23),
- informačné technológie sa používajú v malých a stredných podnikoch predovšetkým (v 88 %) na spracúvanie ekonomickej agendy (napr. na mzdy, účtovníctvo, skladové hospodárstvo), menej na elektronickú poštu (46 %), na

elektronický obchod (38 %), na riadenie časti prevádzky alebo výroby (28 %) a na komplexné riadenie prevádzky alebo výroby (12%) (graf č. 24),

- v malých a stredných podnikoch, v ktorých využívajú informačné technológie aj na elektronické obchody, sa v rámci toho prednostne zameriavajú na vyhľadávanie obchodných ponúk (66 %), realizujú platby cez banku elektronickou formou (55 %) a v 48 % inzerujú svoje produkty na vlastnej webovskej stránke,
- najrozšírenejšími operačnými systémami, ktoré využívajú malé a stredné podniky, je MS WINDOWS 95 alebo MS WINDOWS 98 (v 78 % firiem),
- z hľadiska programových vybavení sa v uvedených firmách najviac využíva MS WORD (v 90 %), MS EXCEL (v 70 %) a v relatívne nízkom podiele aj MS ACCESS (15 %),
- výrobné technológie, ktoré skúmané malé a stredné podniky využívajú, sú podľa 25 % oslovených na súčasnej svetovej úrovni, 34 % si myslí, že sú na nižšej úrovni ako v súčasnosti používané výrobné technológie vo svete, a 19 % ich hodnotilo ako na podstatne nižšej úrovni, ako sú v súčasnosti používané výrobné technológie vo svete,
- pätina oslovených (20 %) uviedla, že v ich podniku neexistujú prekážky v miere využívania moderných výrobných technológií. Nedostatočné využívanie najnovších výrobných technológií vo svojich firmách pripisujú respondenti predovšetkým nedostatku finančných prostriedkov na ich zakúpenie (54 %) a ekonomickej nevýhodnosti ich využívania v podniku (18 %). Ostatné dôvody sa pohybovali na úrovni 13 - 16 %,
- v podnikoch, kde nie je dostatok finančných prostriedkov na zakúpenie najnovších výrobných technológií, respondenti uvádzali ako hlavnú príčinu tohto stavu nedostatok vlastných finančných zdrojov na ich zakúpenie (77 %), nedostatok bankových úverov z dôvodu vysokých záruk na úver (39 %) a nedostupnosť bankových úverov z dôvodu vysokého úroku (30 %),
- ak oslovení zástupcovia skúmaných firiem uviedli ako dôvod nevyužívania moderných výrobných technológií v ich podnikoch ekonomickú nevýhodnosť ich využívania, konkretizovali ju tak, že podnik nemá dostatočný odbyt produktov, služieb, pri ktorých sa progresívne technológie využívajú (49 %), respektíve by sa v dôsledku ich zavedenia citeľne zvýšila cenová hladina tovaru (45 %).

Konkrétne formy využitia informačných technológií na elektronický obchod (údaje sú v %)

účel využitia	využívajú - celoslovenský priemer		podniky s počtom zamestnancov	využívajú	
	máj 2000 ¹	marec 2002		máj 2000	marec 2002
inzercia našich produktov na vlastnej web stránke	52,4	48,1	0 - 9	48,3	42,0
			10 - 49	59,4	53,7
			50 - 249	54,6	60,0
reklama našich produktov na cudzích stránkach	-	21,1	0 - 9	-	20,7
			10 - 49	-	24,4
			50 - 249	-	14,0
oslovovanie potenciálnych zákazníkov prostredníctvom rozosielania reklamných e-mailov	-	43,3	0 - 9	-	44,3
			10 - 49	-	42,3
			50 - 249	-	44,0
registrácia nášho podniku alebo výrobku v databázach prístupných v sieti internet	52,4	41,0	0 - 9	51,7	36,8
			10 - 49	53,1	43,1
			50 - 249	54,6	50,0
vyhľadávanie obchodných ponúk na internete	71,8	66,1	0 - 9	70,7	64,4
			10 - 49	65,6	66,7
			50 - 249	100,0	68,0
realizácia platieb cez banku elektronickou formou	46,6	55,0	0 - 9	44,8	50,0
			10 - 49	46,9	56,9
			50 - 249	63,6	70,0
predaj vlastných produktov alebo služieb koncovým zákazníkom	-	20,2	0 - 9	-	19,0
			10 - 49	-	23,6
			50 - 249	-	18,0
predaj vlastných produktov alebo služieb iným odberateľom alebo nákup produktov a služieb	-	17,9	0 - 9	-	18,4
			10 - 49	-	19,5
			50 - 249	-	12,0
marketingové akcie určené špeciálne pre internet (zvýhodnený internetový predaj, súťaže, sponzoring)	-	11,4	0 - 9	-	12,1
			10 - 49	-	9,8
			50 - 249	-	14,0
vlastné internetové zákaznicke stredisko (komunikácia so zákazníkmi, vybavovanie reklamácií a sťažností,...)	-	14,2	0 - 9	-	13,8
			10 - 49	-	14,6
			50 - 249	-	16,0
iná forma	14,6	2,6	0 - 9	20,7	4,0
			10 - 49	6,3	1,6
			50 - 249	0,0	0,0

Pre porovnanie, v 19 krajinách EÚ a EFTA je nasledovná situácia vo využívaní informačných technológií v MSP.

¹ kategórie označené znakom "-" do výskumu v máji 2000 neboli zaradené

Využívanie samostatných PC a PC zapojených v sieti (údaje sú v %)

	Počet zamestnancov			
	0 - 9	10 - 49	50 - 249	Celkove
Žiadne PC	21	9	5	20
Samostatné PC nezapojené v sieti	26	18	7	26
Iba PC zapojené v sieti	20	20	17	20
Samostatné PC a aj PC zapojené v sieti	33	53	70	34

Observatory of European SMEs 2002

V roku 2001 70 % MSP malo prístup na internet. Z podnikov, ktoré nemali prístup na internet, uviedlo 43 %, že to nevyhovuje ich typu podnikania, 18 %, že to nie je rentabilné a 17 % uviedlo nedostatok kvalifikovaného personálu. Z užívateľov internetu 70 % uviedlo, že internet využívajú na distribúciu informácií o svojej firme a výrobkoch, viac ako 30 % využíva internet na prijímanie objednávok. Asi 15 % je schopných poskytnúť prostredníctvom internetu svoje produkty a služby.

3.9 Postavenie MSP v ekonomike Slovenska - zhrnutie

Podiel na hrubej produkcii stúpol u malých a stredných podnikov a klesol u veľkých podnikov (graf č. 25), pričom u malých aj stredných podnikov je absolútny nárast.

Pri tvorbe pridanej hodnoty klesol podiel u malých, stúpol u stredných a klesol u veľkých podnikov (graf č. 26). U všetkých veľkostných kategórií podnikov je absolútny nárast pridanej hodnoty.

Z hľadiska zamestnanosti u veľkých podnikov zamestnanosť výrazne klesla, u stredných podnikov sa nemenila a u živnostníkov a malých podnikov stúpila (graf č. 27).

Zisk pred zdanením vo všetkých skupinách podnikov vykazuje nárast voči predchádzajúcemu roku (graf č. 28).

V rozhodujúcich ekonomických parametroch sa u živnostníkov, malých a stredných podnikov v poslednom roku prejavuje mierny nárast, zatiaľ čo z hľadiska nevyhnutnosti reštrukturalizácie ekonomiky a riešenia nezamestnanosti by sa mali vytvárať podmienky pre rýchlejšiu dynamiku ich rastu. Vo veľkej miere sa jedná o legislatívne a administratívne úpravy, ktoré sa prispôbujú potrebám veľmi pomaly alebo tieto potreby ignorujú. Pozitívne možno hodnotiť

nárast počtu živnostníkov a malých podnikov, čo sa zrejme prejavilo i v náraste počtu pracovných miest v týchto kategóriách firiem.

Komplexnejšie a analyticky-sofistikovanejšie zhodnotenie stavu, významu a prognózy vývoja postavenia MSP v ekonomike SR bude vrátane medzinárodného porovnania (s krajinami OECD, EÚ a CEFTA) obsahom materiálu "Strednodobý výhľad vývoja MSP v SR", ktorý predloží Ministerstvo hospodárstva SR v termíne do 30. 9. 2002 na rokovanie orgánov vlády SR a RHSD. Tento materiál bude základným hospodárskopolitickým vymedzením stratégie rozvoja MSP v SR a smerovania verejného podporného rámca pre rozvoj tohto segmentu slovenskej ekonomiky na obdobie 2002 - 2006.

4. Štátna podpora MSP

4.1 Ministerstvo hospodárstva SR

Garantom a koordinátorom aktivít týkajúcich sa problematiky malého a stredného podnikania je Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR). Aktivity v tejto oblasti sa odvíjali v uplynulom roku v súlade so zákonom NR SR č. 231/1999 Z.z. o štátnej pomoci, od októbra 2001 v znení zákona č. 434/2001 Z.z. V tejto súvislosti MH SR v roku 2001 bolo poskytovateľom 17 programov štátnej pomoci pre malých a stredných podnikateľov.

a) Oblasť stratégie rozvoja malého a stredného podnikania

Aktivity, ktoré vyvíja MH SR v oblasti podpory MSP, boli v roku 2001 uskutočňované v súlade s Programovým vyhlásením vlády, v ktorom sú vytýčené hlavné ciele politiky podpory MSP až do roku 2002. Rozvoj MSP bol zabezpečovaný v uplynulom roku aj prostredníctvom programov štátnej pomoci pre malých a stredných podnikateľov v rôznych oblastiach hospodárstva, napr. v oblasti podpory cestovného ruchu, v oblasti podpory exportu, zvyšovania kvality výrobkov a pod.

b) Oblasť spolupráce s medzinárodnými inštitúciami

MH SR zastupuje SR v niekoľkých medzinárodných organizáciách (napr. OECD, UNIDO, SEI, EHK), v rôznych typoch ekonomických integrácií a integračných zoskupení, v rámci ktorých sa podieľa na projektoch a programoch zameraných na oblasť podpory súkromného sektora, transferu technológií, energetiky, obchodnej spolupráce a pod.

c) Oblasť tvorby inštitucionálneho prostredia na podporu MSP

MH SR usmerňuje činnosť Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania (NARMSP) a rozvoj siete regionálnych poradenských a informačných centier (RPIC) a podnikateľských inovačných centier (BIC) s cieľom podpory manažérskych, marketingových, finančných a technických schopností jednotlivca na uplatnenie sa v oblasti MSP. Ďalej je MH SR jedným zo zriaďovateľov Slovenskej agentúry pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO), ktorej hlavnou činnosťou je podpora investícií a exportu. V oblasti podpory investícií je tzv. one-stop-shop agentúrou poskytujúcou komplexné služby investorom od poradenstva až po finalizáciu podnikateľských projektov.

d) Oblasť legislatívy a regulatórnych opatrení

Významným krokom v oblasti tvorby legislatívy a regulatórnych opatrení bolo v roku 2001 prijatie "Zákona o podpore na zriadenie priemyselných parkov a doplnení zákona NR SR č. 180/1995 Z.z.", čím sa vytvorili legislatívne podmienky pre zriaďovanie priemyselných parkov a zároveň sa určili zásady a kritériá na ich vytváranie. Návrhy opatrení na odstránenie bariér investovania zahŕňa materiál, ktorý v tomto smere vypracovalo MH SR v spolupráci s Úradom vlády SR "Zlepšenie právneho a regulačného rámca na podporu podnikania a investícií". Z vecného a obsahového zamerania ide o zefektívnenie procesu zakladania a registrácie podniku, urýchlenie vydávania živnostenských oprávnení (už vyriešené Zákonom č. 279/2001 Z. z.), víz a pracovných povolení pre zahraničných pracovníkov, úpravu v súčasnosti prakticky nefunkčného inštitútu záložného práva, zlepšenie ochrany minoritných akcionárov, zefektívnenie daňového systému, činnosť katastrálnych úradov a rozhodcovských súdov.

e) Oblasť zabezpečovania finančných zdrojov pre MSP

Jednou z dôležitých aktivít MH SR je zabezpečovanie finančných zdrojov pre oblasť MSP. Finančné prostriedky, ktoré každoročne požaduje rezort hospodárstva na podporu MSP zo štátneho rozpočtu, sú určené na finančné krytie programov štátnej pomoci pre MSP. Programy štátnej pomoci vyhlásené na roky 2000 - 2005 schválila vláda SR v roku 2000 v súlade s platnou legislatívou v tejto oblasti a ich realizáciou boli poverené NARMSP, Slovenská záručná a rozvojová banka (SZRB) a ako odborný garant niektorých programov SARIO. V súvislosti s čerpaním, resp. využívaním zverených finančných prostriedkov predkladá minister hospodárstva pravidelne na rokovanie vlády SR Správu o priebehu realizácie podporných finančných programov za príslušný polrok, v rámci ktorej sa vyhodnocuje aktuálny stav v oblasti čerpania finančných prostriedkov, podpory MSP, ako aj prínosy štátnej pomoci pre tento sektor hospodárstva.

f) Oblasť zahraničného obchodu a podpory exportu

MH SR venuje zvýšenú pozornosť pomoci pri presadzovaní sa slovenských malých a stredných podnikateľov na zahraničnom trhu, vytvára podmienky pre vznik spoločných podnikov a kooperácií. Problematikou podpory MSP v tejto oblasti sa zaoberajú aj pravidelne organizované Zmiešané komisie pre obchodno-hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu. V oblasti politiky podpory zahraničného obchodu a exportu MH SR riadi a usmerňuje činnosť obchodno-eko-

nomických oddelení pri Zastupiteľských úradoch SR v zahraničí (OBEO). MSP sa obracajú o pomoc na OBEO so záujmom o vytvorenie obchodných, výrobných alebo kooperačných kontaktov v teritóriách ich záujmu. V rámci ďalšej proexportne orientovanej pomoci od roku 1994 MH SR pravidelne vyhlasuje súťaž o "Najlepšího exportéra Slovenskej republiky" v kategórii veľké podniky a malé a stredné podniky.

4.2 Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania

NARMSP koordinuje z poverenia MH SR aktivity zamerané na podporu rozvoja MSP a plní funkciu všestranného informačného centra pre podnikateľov na domácej i zahraničnej úrovni, organizátora vzdelávacích a poradenských programov a realizátora širokého spektra finančných podporných programov pre MSP. Pri zabezpečovaní svojich aktivít úzko spolupracuje s organizáciami podnikateľov a inštitúciami, ktoré sa orientujú na podporu rozvoja MSP na Slovensku.

Činnosť NARMSP v roku 2001 vychádzala v plnom rozsahu z priorit Národného programu pre prijatie *acquis communautaire* (NPAA) v oblasti MSP. Tieto priority boli na rok 2001 rozpracované do jednotlivých aktivít, ktoré zabezpečovali ich realizáciu. Okrem toho NARMSP realizovala aj iné aktivity, ktoré sú výsledkom iniciatívy NARMSP, či už ako odraz analýz uskutočnených na jej pôde, alebo ako výsledok praktického pôsobenia v podnikateľskom prostredí.

NARMSP v uplynulom roku okrem tradičných činností v oblasti poradenstva, vzdelávania, realizácie mäkkých finančných podporných programov, subkontraktácie a informačných aktivít, pripravovala aj nové aktivity z Programu PHARE - Finančného memoranda 1999. Išlo napr. o technické asistencie zamerané na oblasť poradenstva a školení, prípravu štátnej strednodobej politiky na obdobie rokov 2002 - 2005 a na zjednodušenie procesu platieb do fondov, grantový program na podporu organizáciám združujúcich MSP, grantovú schému na poradenstvo a vzdelávanie pre MSP, grantovú schému na vzdelávanie pre špeciálne skupiny záujemcov o podnikanie, budovanie inkubátorov a pokračovanie v realizácii metódy vyčleňovania podnikov spin-off.

Vytváranie podmienok na prenikanie slovenských malých a stredných podnikov na nové trhy v zahraničí a podpora ich exportných schopností predstavu-

je významný prínos pre celé národné hospodárstvo. Významnú úlohu tu zohrávajú Euro Info Centrá (EIC) v Bratislave a Prešove, ktoré patria do siete informačných centier Európskej komisie.

Pri realizácii jednotlivých aktivít v roku 2001 sa vychádzalo z disponibilných zdrojov štátneho rozpočtu na roky 1999, 2000 a 2001 a programu PHARE - COP 99.

Okrem toho v uplynulom roku pokračoval aj bilaterálny program s nemeckým partnerom SEQUA v poskytovaní špecializovaného poradenstva s využitím zahraničných expertov pre firmy so silným potenciálom rozvoja, realizáciou 3. etapy tohto projektu.

4.2.1 Štátna podpora MSP

NARMSP v roku 2001 pokračovala v realizácii programov pomoci zameraných na poradenské služby, školenia a semináre pre MSP, s cieľom zvýšiť podnikateľské a manažérske schopnosti MSP a napomáhať im obstať v tvrdej konkurencii domácich aj zahraničných firiem.

a) Poradenstvo

Poradenské a informačné služby pre MSP boli poskytované v zmysle Programu poradenstva pre MSP, pričom podpora predstavuje poskytovanie poradenských služieb pre podnikateľov za zvýhodnených podmienok - 50 % dotácia zo ŠR. V roku 2001 sa takáto podpora realizovala prostredníctvom inštitucionálnej siete dvanástich regionálnych poradenských a informačných centier a štyroch podnikateľských a inovačných centier.

Uvedené centrá poskytli spolu 536 informatívnych konzultácií v celkovom objeme 268 poradenských hodín o programoch a projektoch podpory MSP realizovaných v rámci NARMSP i mimo nej a 2 225 odborných konzultácií v celkovom objeme 7 252 poradenských hodín zo všetkých oblastí potrebných na rozvoj podnikateľských aktivít.

Na účely získania úverov, či už v rámci finančných podporných schém alebo komerčných zdrojov, poradenské centrá vypracovali 172 a posúdili 121 podnikateľských plánov. Centrá sa tak svojou činnosťou pričínili o vytvorenie 323 nových podnikov, 1 178 nových pracovných miest a pomohli udržať 3 978 pracovných miest. Prehľad o činnosti centier sa nachádza v tabuľke a grafe č. 29.

Aktivity regionálnych poradenských a informačných centier RPIC a podnikateľských inovačných centier BIC za obdobie január - december 2001																					
	kiA	kiB	koA	koB	ihA	ihB	ohA	ohB	p:Np	p:Nh	po:Np	po:Nh	pip	pih	pi	šp	účast'	np	ip	nm	um
RPP	*	36	*	309	*	18	* 1086,5	2	9	8	72	0	0	0	0	0	0	38	-	91	80
RMT	34	15	35	41	17	7,5	61	91	7	37	15	82	12	74,5	0	3	40	134	-	154	76
RNR	*	2	*	7	*	1	* 18,5	4	91	4	40	0	0	0	0	0	0	22	-	116	8
RZV	*	0	*	143	*	0	* 903,5	0	31	306	0	0	0	0	0	0	0	16	-	104	370
RLC	*	12	*	25	*	6	* 96	2	75	4	40	4	147	0	0	0	0	18	-	41	258
RPX	*	0	*	60	*	0	* 172	8	228	4	40	1	14	0	2	31	34	-	82	224	
RPO	*	77	*	103	*	38,5	* 274	6	111,5	15	136	9	194,5	0	3	59	7	-	289	803	
RTN	*	15	*	135	*	7,5	* 689,5	9	346,5	1	10	0	0	0	0	0	0	0	-	17	170
RTV	*	0	*	98	*	0	* 545,5	0	6	24	12	84	0	4	48	1	-	91	30		
RKE	53	0	50	14	26,5	0	54,5	68	0	0	0	1	36	0	0	0	13	-	25	14	
RKN	*	35	*	54	*	17,5	* 200,5	3	118,5	6	50	6	181	0	0	0	0	-	5	22	
RDS	36	45	36	85	18	22,5	53	237,5	10	161	2	8	16	401	0	0	0	6	-	14	57
RPD	*	41	*	62	*	20,5	* 108	20	478	11	14	0	0	0	0	0	0	4	5	54	71
BKE	*	198	*	420	*	99	* 948,5	5	29,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	32	516
BBB	*	0	*	181	*	0	* 862	15	467	3	24,5	0	0	0	0	0	0	6	0	38	1237
BSN	*	60	*	489	*	30	* 951	10	50	11	55	10	12	45	0	1	12	24	1	25	42
Spolu	*	536	*	2226	*	268,0	* 7252,0	101	2202,0	121	901,5	71	1177,0	0	13	190	323	11	1178	3978	

RPP RPIC Poprad
 RMT RPIC Martin
 RNR RPIC Nitra
 RZV RPIC Zvolen
 RLC RPIC Lučenec
 RPX RPIC Považská Bystrica
 RPO RPIC Prešov
 RTN RPIC Trenčín

skupina A záujemcovia o podnikanie
 skupina B existujúci podnikatelia

RTV RPIC Trebišov
 RKE RPIC Košice
 RKN RPIC Komárno
 RDS RPIC Dunajská Streda
 RPD BIC Prievidza
 BAE BIC Košice
 BBB BIC Banská Bystrica
 BSN BIC Spišská Nová Ves

kiA počet informatívnych konzultácií pre skupinu A
 kiB počet informatívnych konzultácií pre skupinu B
 koA počet informatívnych konzultácií pre skupinu A
 koB počet informatívnych konzultácií pre skupinu B
 ihA počet hodín informatívnych konzultácií pre skupinu A
 ihB počet hodín informatívnych konzultácií pre skupinu B
 ohA počet hodín odborných konzultácií pre skupinu A
 ohB počet hodín odborných konzultácií pre skupinu B
 p:Np počet vypracovaných podn. plánov pre NARMSP
 p:Nh vypracované podn. plány pre NARMSP v hodinách
 pip počet posídaných podn. plánov mimo NARMSP
 pih počet posídaných podn. plánov mimo NARMSP v hodinách
 pi počet posídaných podn. plánov mimo NARMSP
 šp počet školení
 účast počet účastníkov školení
 np počet novovytvorených podnikov
 ip počet inovatívnych podnikov v BIC
 nm počet novovytvorených pracovných miest
 um počet udržiavaných pracovných miest

po:Nh posídané podn. plány pre NARMSP v hodinách
 po:Np počet posídaných podn. plánov pre NARMSP
 pip počet vypracovaných podn. plánov mimo NARMSP
 pih vypracované podn. plány mimo NARMSP v hodinách
 pi počet posídaných podn. plánov mimo NARMSP
 šp počet školení
 účast počet účastníkov školení
 np počet novovytvorených podnikov
 ip počet inovatívnych podnikov v BIC
 nm počet novovytvorených pracovných miest
 um počet udržiavaných pracovných miest

Napriek pozitívnym výsledkom programu jeho negatívnou stránkou je, že aj keď ide o štátnu pomoc v minimálnom rozsahu, nie je v rámci neho možné bezplatné poskytovanie informácií o existujúcich podporných programoch pre MSP. Taktiež nie je možné poskytovať výhodnejšiu pomoc začínajúcim podnikateľom. Uvedené fakty do istej miery ovplyvňujú celkové množstvo podporných subjektov.

b) Vzdelávanie a školenia

Účelom vzdelávacích programov je umožniť MSP získať teoretické vedomosti a praktické návyky z najdôležitejších oblastí trhovej ekonomiky. Programy sa orientujú na aktuálne problémy novozaložených ako aj už fungujúcich podnikov.

Program vzdelávania a školení pre podnikateľov spočíva vo finančnej dotácii školení a tréningov do výšky 50 % zo skutočne vynaložených nákladov na školenie. V priebehu roka 2001 regionálne centrá zorganizovali 13 školení pre celkovo 190 malých a stredných podnikateľov. Školenia sa týkali týchto tematických oblastí: podpora podnikateľských aktivít, účtovníctvo pre podnikateľov, prístup k úverovým zdrojom, vybrané problémy finančného riadenia MSP, kurz interných audítorov, semináre so zástupcami SOI a ŠZÚ, ochrana duševného vlastníctva a verejné obstarávanie.

c) Štátny podporný program implementácie systémov riadenia kvality - KVALITA

Program KVALITA sleduje tieto základné ciele: podporiť zavádzanie systémov manažérstva kvality v súlade s medzinárodnými normami ISO 9000, VDA, BS, QS a ISO 14000 v sektore MSP, zvýšiť kvalitu výrobkov a služieb, ako aj zvýšiť počet MSP certifikovaných podľa uvedených noriem. Príjemcom štátnej pomoci je ekonomicky nezávislý malý a stredný podnikateľ. Štátna pomoc je poskytovaná vo forme priamej pomoci, a to ako finančný príspevok na vzdelávanie a poradenské služby vykonané u vlastníkov a zamestnancov MSP do výšky 50 % skutočných nákladov, maximálne do výšky 100 000 Sk, ako aj externý predcertifikačný a certifikačný proces do výšky 50 % skutočných nákladov, maximálne do výšky 120 000 Sk.

V rámci tohto štátneho podporného programu bolo v roku 2001 zrealizovaných 73 žiadostí pre 45 firiem, z toho 36 žiadostí o grant na poradenstvo a vzdelávanie (PaV) a 37 na certifikačný proces (C). Z hľadiska charakteru činnosti

bol grant vyplatený 22 firmám z oblasti priemyselnej výroby, 12 firmám z oblasti stavebníctva, 2 firmám z oblasti poradenstva, 5 firmám z oblasti výskumu, vývoja a projektovania, 4 dopravným firmám (graf č. 30). Z grafu č. 31 je možné sledovať, ako sa umiestnili jednotlivé regióny podľa objemu finančných prostriedkov získaných z programu. Graf č. 32 vypovedá o tom, koľko firiem získalo granty v rámci jednotlivých regiónov.

Od začiatku programu (od roku 1999) do 31. 12. 2001 bolo vyplatených 125 grantov (z toho 64 na PaV a 61 na C) pre 78 firiem v celkovom objeme 7 664 227 Sk. V roku 2001 však na program neboli uvoľnené žiadne zdroje zo ŠR. Z toho dôvodu bolo pozastavené pridelenie grantov a žiadosti sa len evidovali. Ku koncu roka 2001 NARMSP evidovala 102 nových žiadostí o grant (63 firiem).

d) Transfer technológií

V záujme zvyšovania konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov na domácom i zahraničnom trhu, NARMSP realizuje štátny program Transfer technológií. Tento program predstavuje štátnu pomoc pre malé a stredné podniky. V rámci priamej pomoci, Komisia pre udeľovanie grantov na Transfer technológií vybrala z 12 projektov, ktoré boli podané v roku 2000, celkove 5 úspešných projektov, na ktoré bolo pridelené 3 125 000 Sk a z 9 podaných projektov v roku 2001 vybrala 6 projektov, ktorým pridelené celkove 4 870 000 Sk. Tento program pokračuje a hľadáme projekty, ktoré by bolo možné v jeho rámci podporiť až do výšky 50% oprávnených nákladov resp. maximálne 1 mil. Sk. Podrobnosti programu sú na <http://www.nadsme.sk>.

Súčasťou programu Transfer technológií je aj vytvorenie a aktualizácia informačného systému pre transfer technológií, ktorý zahŕňa vybrané podniky a inštitúcie s výrazným podielom vývoja a využitia progresívnych inovačných technológií. Databáza obsahuje aj ponuky nových technológií a dopyty na technológie, ktoré môžu doplniť komplexnejšie technologické systémy. Okrem toho bol spracovaný systém prezentácie tejto databázy aj v angličtine. Informačný systém na CD ROM?e bol prezentovaný na seminári pre MSP.

Tento informačný systém obsahuje tiež informácie týkajúce sa vývoja nových technológií v Európskej únii, čo umožňuje slovenským podnikom a organizáciám zúčastniť sa na vývoji, alebo získať prístup k už vyvinutým technológiám.

Všetkým záujemcom poskytujeme prístup do databázy CORDIS, zameranej na vedeckovýskumné projekty, prostredníctvom internetového pracoviska a

databázy na CD ROM?e. Boli pripravené semináre o možnosti využitia týchto informácií, účasti na grantovom programe Transfer technológií a o možnosti účasti v 5. Rámcovom programe EÚ.

e) Subkontrakčná burza Slovenska

Subkontrakčná burza Slovenska (SBS) poskytuje zahraničným firmám - na základe ich kooperačných požiadaviek - presné informácie a služby na vysokej úrovni hlavne pri hľadaní a identifikovaní vhodných partnerov pre výrobnú a obchodnú kooperáciu, zaslanie cenových ponúk, organizovanie priamej návštevy nákupcov zahraničných firiem u vhodných slovenských dodávateľov, výber vhodnej lokality na vybudovanie prevádzky a založenie spoločnej alebo novej spoločnosti na Slovensku.

Aktivity v roku 2001

Počas roku 2001 spracovala SBS 173 zahraničných požiadaviek, z čoho približne 25 % bolo informatívneho charakteru. V roku 2001 navštívilo slovenských podnikateľov 19 firiem zo zahraničia.

Požiadavky, ktoré sa týkali priemyselnej kooperácie, väčšinou v podobe technickej dokumentácie, boli priebežne rozpracované pracovníkmi SBS. Od slovenských firiem bolo vyžiadaných viac ako 126 ponúk a technických informácií (resp. odpovedí na kooperačné požiadavky). Do tohto procesu bolo zapojených 158 slovenských subjektov, ktoré boli identifikované pracovníkmi SBS.

Ďalším, veľmi dôležitým článkom činnosti SBS, boli návštevy zahraničných firiem. Návštevy sa uskutočňovali na základe predchádzajúcej identifikácie vhodných slovenských kooperačných partnerov. Cieľom týchto návštev bolo umožniť potenciálnym zahraničným partnerom, podľa ich požiadaviek, spoznať konkrétne podmienky v slovenských firmách a stretnúť sa s personálom zodpovedným za budúcu kooperáciu.

V začiatku roku 2001 realizovala SBS účasť slovenských MSP na medzinárodnom subkontrakčnom strojárskom veľtrhu Subfornitura v Taliansku. Slovenským MSP, ktoré sa zúčastnili na veľtrhu ako spoluvystavovatelia, bola poskytnutá finančná podpora vo výške 50 % nákladov na výstavu v rámci programu Subkontraktácia.

V máji prezentovala SBS svoje služby na podujatí Slovensko-česko-švajčiarskom obchodnom stretnutí v Lugane, na ktorom boli pre osem švajčiarskych firiem prezentované výrobné profily vhodných slovenských MSP ako dodávateľov.

V novembri sa SBS zúčastnila ako vystavovateľ v spoločnom stánku so slovenskými MSP na medzinárodnom subkontraktačnom veľtrhu MIDEST 2001 v Paríži. Počas veľtrhu sa zástupcovia SBS zúčastnili na celosvetovom stretnutí riaditeľov subkontraktačných búrzh ohľadne implementácie nových počítačových programov za účelom prepojenia jednotlivých krajín.

Hlavné zámery Subkontraktačnej burzy Slovenska:

- rozpracovať získané kooperačné požiadavky a umožniť zahraničným firmám nájsť vhodných partnerov pre priemyselnú kooperáciu medzi slovenskými firmami,
- účasť slovenských firiem na medzinárodných veľtrhoch, špecializovaných podujatiach a prezentácia aktivít SBS a jednotlivých služieb ponúkaných zahraničným kontraktorom, pravidelná účasť na najväčších svetových medzinárodných subkontraktačných veľtrhoch Midest - Paríž vo Francúzsku, ESEF - Utrecht v Holandsku, Swisstech - Basel vo Švajčiarsku atď.,
- organizovanie medzinárodných kooperačných búrzh, kontraktačných stretnutí a návštev zahraničných firiem na základe predchádzajúcej identifikácie vhodných slovenských kooperačných partnerov,
- úzke kontakty a podnetná bilaterálna spolupráca s francúzskymi firmami a podnikateľskými organizáciami podnietili rozvoj vzťahov s podnikateľmi z frankofónnych krajín a Frankofónneho strediska obchodu (FSO).

f) Euro Info Centrum

Aktivity Euro Info Centra (EIC) spočívajú v informačnom zabezpečení malých a stredných podnikov, ďalej v činnosti systémov na sprostredkovanie spolupráce domácich a zahraničných podnikateľských subjektov, v organizácii a podpore účasti slovenských podnikov na odborných podujatiach tak v zahraničí, ako aj doma a v monitoringu podnikateľského prostredia. Pri poskytovaní servisu a poradenstva pre podnikateľov v EIC je najväčší záujem o služby v oblasti vyhľadávania kooperačných partnerov, účasť na podnikateľských burzách a aktuálne informácie o podujatiach zameraných na pomoc podnikateľom.

EIC pokračovalo v systéme vyhľadávania kooperačných partnerov v zahraničí prostredníctvom siete BRE, ktorá sa koncom roka začlenila pod Generálne riaditeľstvo Podniky. Monitoruje sa niekoľko tisíc zahraničných ponúk mesačne, z

ktorých sa robí selekcia, preklad do slovenčiny a nasleduje uverejnenie v mesačníku NARMSP Podnikanie a v ďalších slovenských periodikách. Týmto spôsobom sa do systému zaraďujú aj slovenské ponuky na spoluprácu. EIC spracováva aj dotazy ostatných Euro Info Centier siete, ktorých je okolo 270. Otázky prichádzajú aj priamo od firiem z radov MSP buď poštou, faxom alebo v elektronickej forme a mesačne je ich spracovaných a zodpovedaných v priemere 100.

Činnosti EIC rozširuje a obohacuje Internetové informačné pracovisko, ktoré umožňuje a uľahčuje prístup k obchodným a kooperačným informáciám podnikateľom, ktorí nemajú technické prostriedky na komunikáciu v globálnej sieti Internetu.

EIC priebežne aktualizuje svoju databázu firiem - potenciálnych exportérov a umožnilo prezentáciu slovenských firiem v databáze KOMPASS. Priebežne sa aktualizuje Internetová stránka NARMSP ako aj samotného EIC.

V roku 2001 pokračovala kampaň na zviditeľnenie činností a služieb EIC malým a stredným podnikateľom, teraz so zameraním na elektronický obchod. Boli organizované školenia o práci siete EIC a e-obchode a vytlačené letáky a publikácia *Začíname s elektronickým obchodom v slovenčine*.

EIC zorganizovalo v spolupráci s miestnymi RPIC tri semináre v Nitre, Martine a Bratislave na tému *Spolupráca informačných sietí*.

EIC iniciovalo a prerokovalo v Bruseli možnosť založenia ďalšieho (tretieho) EIC na Slovensku.

EIC v spolupráci s Centrom pre rozvoj, vedu a technológie (SARC) aktualizuje priebežne databázu požiadaviek a ponúk pre úlohu Transfer technológií (grantová schéma).

V roku 2001 sa konalo jedno kontraktačné podujatie typu Europarteneriat, Partneriat Baltického mora v Rige v máji a začala príprava a nábor firiem na medzinárodné stretnutie nákupcov s dodávateľmi IBEX ENTEC, ktoré sa uskutoční v roku 2002 v Magdeburgu.

EIC buduje knižnicu dokumentov o činnosti, programoch a cieľoch Európskej komisie, z ktorých vyberá, prekladá a uverejňuje zaujímavé materiály v periodiku *Podnikanie* alebo aj na web stránke NARMSP.

EIC sa aktívne podieľa na spolupráci s Rakúskom a Českou republikou na tvorbe regionálneho informačného systému v rámci programu EK Interreg IIA a

na tvorbe informačného systému pre MSP v prihraničnom regióne na podporu cezhraničnej spolupráce.

4.3 Ministerstvo financií SR

V zmysle kompetencií stanovených zákonom č. 575/2001 Z.z. v znení neskorších predpisov je Ministerstvo financií SR tvorcom a prostredníctvom daňových úradov aj vykonávateľom daňových predpisov. V rámci tejto kompetencie je jeho podporná funkcia vo vzťahu k rozvoju MSP veľmi významná. Prejavuje sa hlavne v možnostiach poskytovania určitých daňových úľav, oslobodení resp. osobitného spôsobu zdaňovania. Takéto úľavy boli hlavne:

- úľavy a oslobodenia od dane z príjmov podľa zákona č. 366/1999 Z.z. v znení neskorších predpisov,
- osobitný spôsob zdaňovania podľa zákona č. 366/1999 Z.z. v znení neskorších predpisov,
- oslobodenie od dane z príjmov podľa nariadenia vlády SR č. 192/1998 Z.z.

Podľa informácií Daňového riaditeľstva SR neboli údaje o týchto úľavách za rok 2001 do času spracovania tejto správy komplexne spracované.

4.4 Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Výkonné orgány Národného úradu práce, ktorými sú krajské a okresné úrady práce, uplatňujú viacero nástrojov hospodárskej a sociálnej politiky Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, prostredníctvom ktorých realizujú politiku trhu práce. Zdrojom financovania týchto nástrojov je rozpočet Národného úrad práce, ktorého prostriedky sa využívajú na pasívnu a aktívnu politiku trhu práce. Na niektoré z týchto nástrojov sa používajú aj príspevky zo štátneho rozpočtu. Z hľadiska podpory malého a stredného podnikania sú najdôležitejšie nástroje aktívnej politiky trhu práce, ktoré v posledných rokoch zaznamenali výrazne klesajúci trend. Až v roku 2000 sa trend postupne začal meniť, ale to bolo ovplyvnené skutočnosťou, že zo štátneho rozpočtu boli pridelené prostriedky na verejnoprospešne práce v rámci riešenia problému nezamestnanosti. Ich vývoj od roku 1995 (ešte ako prostriedky na aktívnu politiku zamestnanosti) dokumentuje nasledujúci podiel na celkovo vynaložených prostriedkoch politiky trhu práce, resp. politiky zamestnanosti:

Ukazovateľ	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Výdavky na aktívnu politiku trhu práce v mil.Sk	3 899	4 290	3 099	2 289	474	1 570	2 235
% z výdavkov na politiku trhu práce realizovanú úradmi práce	64,1	58,3	43,7	29,4	6,1	20,3	31,8

Klesajúci trend vo vývoji podielu prostriedkov na aktívnu politiku dokumentujú absolútne čiastky použité na pasívnu a aktívnu politiku trhu práce za posledné roky:

v mil. Sk

Rok	pasívna politika	aktívna politika	výdavky celkom
1997	3 989	3 099	7 088
1998	5 485	2 289	7 774
1999	7 766	474	7 766
2000	6 182	1 570	7 752
2001	4 789	2 235	7 024

Tento stav bol zapríčinený hlavne absolútnym vzrastom počtu nezamestnaných, ako aj absolútnym zvýšením podpory v nezamestnanosti.

Aj vývoj poklesu objemu použitých prostriedkov na výdavky na dohodnuté pracovné miesta v porovnaní s výdavkami na spoločensky účelné pracovné miesta podľa predchádzajúcej legislatívy bol v roku 2000 výrazný. V roku 2001 došlo k obratu a zaznamenávame stúpajúci trend.

Úhrada nákladov na spoločensky účelné pracovné miesta (SUPM), resp. dohodnuté pracovné miesta

SUPM/dohodnuté pracovné miesta	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Počet pracovných miest	46 866	25 685	18 775	22 793	3 613	1 133	7 950
Výška príspevku v tis.Sk	2 698 649	2 256 913	1 072 750	926 979	133 082	32 690	231 100

Z uvedeného prehľadu je zrejmé, že výdavky na dohodnuté pracovné miesta v roku 2000 prestali tvoriť najvýznamnejšiu časť prostriedkov aktívnej politiky trhu práce, keď ich podiel tvoril v roku 1999 28,1 % z celkového objemu výdavkov aktívnej politiky trhu práce a v roku 2000 už len 2,1 %. Rok 2001 je v tomto smere obratom, podiel tvoril už 10,3 %.

Z hľadiska objemu použitých prostriedkov je druhým najvýznamnejším nástrojom príspevok na dohodnuté verejnoprospešné pracovné miesta, kde bolo v roku 1999 použitých 22,2 %, ale v roku 2000 už 81,1 % z celkového objemu

výdavkov aktívnej politiky trhu práce. Aj v tomto ukazovateli nastal v roku 2001 obrat, keď tvoril už len 67,7 %. Vývoj tohto ukazovateľa bol nasledujúci:

Úhrada nákladov na dohodnuté verejnoprospešné pracovné miesta (VPP)

VPP	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Počet pracovných miest	44 342	35 856	29 305	34 214	8 630	67 653	42 407
Výška príspevku v tis.Sk	788 993	1 332 013	740 200	674 309	105 332	1 273 540	1 513 182

Aktívna politika trhu práce využíva aj ďalšie nástroje, ktoré prispievajú, či už priamo alebo nepriamo, na podporu resp. rozvoj MSP. Sú to hlavne výdavky na rekvalifikáciu, výdavky na udržanie pracovných miest, výdavky na zamestnávanie občanov so zmenenou pracovnou schopnosťou, výdavky na vypracovanie projektov na oživenie zamestnanosti a výdavky na podnikateľské projekty zamestnanosti.

4.5 Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR

MDPT SR v súčinnosti so SZRB, š.p.ú., realizuje Program podpory rozvoja kombinovanej dopravy, kde ako forma podpory môže byť podnikateľom poskytnutá záruka na úver, resp. nenávratný finančný príspevok na úhradu časti úrokov z úveru.

4.6 Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR

V rámci Programu podpory rozvoja bývania môžu malí a strední podnikatelia žiadať o podporu v podprograme odstraňovania systémových porúch bytových domov, z ktorého im bolo v roku 2001 poskytnutých 126 dotácií vo výške 44 562,6 tis. Sk.

V rámci Programu podpory rozvoja bytovej výstavby realizovanej formou poskytovania bankových záruk boli poskytnuté záruky 7 MSP vo výške 85 356,8 tis. Sk.

Z programu štátnej pomoci na rozvoj okresov s vysokou mierou nezamestnanosti bolo schválených pre MSP celkom 111 dotácií v objeme 95 823 tis. Sk. Výsledkom podpory týchto projektov bolo vytvorenie celkom 562 trvalých pracovných miest.

4.7 Ministerstvo pôdohospodárstva SR

V spolupráci so SZRB, š.p.ú., realizuje 2 špecializované záručné programy pre podnikateľov v poľnohospodárstve a jeden príspevkový štátny odvetvový program podpory MSP v poľnohospodárstve. V roku 2001 bolo z týchto programov poskytnutých 76 záruk vo výške 209 900 mil.Sk. V rámci príspevkového programu bolo poskytnutých 32 prísľubov príspevkov vo výške 20,3 mil.Sk, z čoho vyplatených bolo 11,4 mil.Sk.

4.8 Bankové inštitúcie a fondy

4.8.1 Slovenská záručná a rozvojová banka, š.p.ú.

V roku 2001 realizovala SZRB formu podpory podnikateľských subjektov prostredníctvom 9 záručných a 7 príspevkových programov, ktoré sú riešené v kooperácii s Ministerstvom hospodárstva SR, Ministerstvom pôdohospodárstva SR, Ministerstvom dopravy, pôšt a telekomunikácií SR a Ministerstvom životného prostredia SR. Okrem toho SZRB realizuje aj 4 úverové programy.

a) Záručné programy

Bankovú záruku v zmysle nového záručného mechanizmu SZRB, platného od roku 2000, je možné poskytnúť max. do 65 % oprávnených nákladov, pokiaľ sa štátna pomoc poskytuje malým a stredným podnikateľom podnikajúcim v okrese podľa § 6 ods. 1 zákona č. 231/1999 Z.z. o štátnej pomoci. Maximálna výška úveru poskytovaného úverujúcim peňažným ústavom je 100 mil.Sk. Maximálna výška záruky je 65 mil.Sk a doba splatnosti záruky je 10 rokov.

ZÁRUKY ku dňu 31. december 2000

		MSP	PHARE	Poľno- hosp.	Leasing	Zelené úvery	Agroch. SLC	Kombin. doprava	Profi- záruky	Bytová výstavba	SPOLU
1	Počet doručených žiadostí o poskytnutie záruky	R 70	0	63	0	39	172	0	0	8	352
		K 1 164	131	147	17	1 849	172	2	5	8	3 495
2	Počet poskytnutých záruk	R 37	0	40	0	36	149	0	0	3	265
		K 537	110	90	9	1 610	149	2	2	3	2 512
3	Výška poskytnutých záruk v tis.Sk	R 407 180	0	111 340	0	98 560	207 055	0	0	41 857	865 992
		K 3 698 147	206 915	268 468	50 650	3 123 620	207 055	48 570	50 000	41 857	7 695 282
4	Výška podporených úverov u poskytnutých záruk v tis.Sk	R 473 500	0	169 052	0	130 950	319 100	0	0	52 321	1 144 922
		K 5 826 956	330 398	393 160	68 821	3 988 577	319 100	57 141	370 173	52 321	11 406 646
5	Priemerná výška záruky poskytnutá na 1 projekt v tis. Sk	R 11 005	0	2 784	0	2 738	1 390	0	0	13 952	3 268
		K 6 887	1 881	2 983	5 628	1 940	1 390	24 285	25 000	13 952	3 063
6	Počet novovzniknutých pracovných miest	R 680	0	2	0	0	0	0	0	1	683
		K 8 623	1 046	175	171	171	0	42	60	1	10 118

Vysvetlivky:

- MSP** - Program podpory malého a stredného podnikania
PHARE - Program PHARE
Poľnohosp. - Program na podporu mal. a stred. poľ. subjektov formou poskytovania záruk a nenávratných fin. príspevkov
Región - Program na podporu MSP formou poskytovania záruk vo vybraných regiónoch
Leasing - Program na podporu MSP formou poskytovania záruk na tuzemský finančný leasing
Zelené úvery - Program na podporu zabezpečenia sezónnych poľnohospodárskych prác formou poskytovania záruk
SLC - Program pre MSP - poľnohosp. na nákup agrochemikálií a hnojív
Kombinovaná doprava - Program na podporu rozvoja kombinovanej dopravy v SR
Profizáruky - Program podpory podnikania formou poskytovania profizáruk za zahraničné úvery
Bytová výstavba - Program na podporu rozvoja bývania

R - od začiatku roku 2001

K - Kumulatív - od začiatku činnosti (od 1. 9. 1991)

b) Príspevkové programy

Poskytovanie nenávratných finančných príspevkov SZRB realizuje v rámci vládou vyhlásovaných rozvojových programov, ktoré sú riešené v kooperácii s Ministerstvom hospodárstva SR, Ministerstvom pôdohospodárstva SR, Ministerstvom dopravy pôšt a telekomunikácií SR a Ministerstvom životného prostredia SR, a tým pomáha znižovať úrokové zaťaženie podnikateľov, alebo je ich možné použiť na zníženie časti oprávnených nákladov, t.j. nákladov vynaložených na investičnú časť projektu.

c) Úverové programy

V rámci úverových programov sú realizované 2 programy v spolupráci s vybranými komerčnými bankami, tzv. nepriame úvery. SZRB začala poskytovať aj priame úvery prostredníctvom ďalších 2 úverových produktov. Okrem toho SZRB realizuje úverový produkt pre malých podnikateľov pod názvom "Program priameho úverovania malých podnikateľov", prostredníctvom ktorého sa poskytujú úvery klientom priamo zo SZRB. Od februára 2001, keď bola podpísaná rámcová zmluva s Rozvojovou bankou Rady Európy (CEB) bol uvedený na bankový trh nový produkt pod názvom "Úverový program financovania infraštruktúry obcí a výstavby bytov pre ľudí s nízkymi príjmami prostredníctvom úverovej linky Rozvojovej banky Rady Európy (CEB).

Úverový program PODPORA umožňuje podnikateľovi získať úver až do výšky 7 mil. Sk s max. dobou splatnosti 7 rokov pri pevnej úrokovej sadzbe 10,5 %, ktorá sa nemení počas celej doby úverového vzťahu a s možnosťou odkladu splátok istiny úveru do jedného roka od prvého čerpania úveru.

Úverový program ROZVOJ na podporu rozvoja malého a stredného podnikania financovaného z úverovej linky Kreditanstalt für Wiederaufbau vznikol na základe spolupráce a pomoci zahraničnej banky. Umožňuje podnikateľom získať investično-prevádzkový úver. Maximálna výška úveru je 58 mil.Sk. V súčasnej dobe je úroková sadzba 13,5 % p.a. Z úveru je možné financovať 75 % projektovaných nákladov. Úver v rámci tohto programu je možné kombinovať s inými zdrojmi financovania. Maximálna doba splatnosti úveru je do 31. 3. 2008 s možnosťou odkladu splátok istiny na jeden rok.

Program priameho úverovania malých podnikateľov je určený na priame úverovanie malých podnikateľov. Umožňuje podnikateľovi získať úver investično-prevádzkového charakteru v max. výške 3 mil. Sk. Pri poskytnutí investičného úveru je doba splatnosti do 5 rokov a pri poskytnutí prevádzkového úveru je doba splatnosti do 2 rokov. Minimálna výška poskytovaného úveru pre klienta je 100 tis. Sk. Úroková sadzba týchto úverov vychádza z diskontnej sadzby NBS s fixovanou odchýlkou do 2 %. Program nadobudol účinnosť 1. 12. 2000.

PRÍSPEVKY k 31. decembru 2001

	PC	PP	Kombin. doprava	SAD	Ozón	Štart	Alternat. zdroje energie	Región	Export	Ukončené progr. rokov	Spolu
1	R	181	62	0	3	6	4	0	6	0	262
	K	852	146	37	12	21	8	19	7	178	1 285
2	R	107	32	0	4	4	8	0	0	0	152
	K	541	86	34	9	13	5	9	0	125	825
3	R	93 749 000	20 293 243	0	2 095 000	7 222 000	1 382 000	0	0	0	124 741 243
	K	437 527 220	45 776 459	37 391 000	3 404 900	14 663 000	12 059 421	9 002 000	0	285 189 713	888 231 393
4	R	107 453 300	11 378 743	1 999 571	1 752 000	7 222 000	2 773 231	0	0	0	134 148 413
	K	424 750 320	31 835 959	30 784 063	3 061 900	14 305 000	6 363 961	8 030 000	0	264 038 766	813 304 660
5	R	572 864 301	144 755 725	0	10 174 921	37 342 814	1 512 708	0	0	0	766 650 469
	K	3 568 139 308	351 457 373	150 006 200	13 840 331	71 042 814	66 912 708	66 500 000	0	2 306 526 078	6 775 524 812
6	R	876 158,88	634 163,84	0,00	523 750,00	902 750,00	1 382 000,00	0,00	0,00	0,00	820 666,07
	K	808 737,93	532 284,41	14 405 893,33	378 322,22	1 127 923,08	2 411 884,20	1 000 222,22	0,00	2 281 517,70	1 076 644,11
7	R	462	3	0	17	31	0	0	0	0	513
	K	4 664	129	0	32	63	1	31	0	921	5 891

PRÍSPEVKOVÉ PROGRAMY

PC - Program podpory rozvoja cestovného ruchu v SR

PP - Program podpory MSP v oblasti poľnohospodárstva

Kombin. doprava - Program podpory rozvoja kombinovanej dopravy

SAD - Program podpory obnovy vozového parku slovn. autobusovej dopravy

Ozón - Program Ozón

Štart - Program podpory malých začínajúcich podnikateľov

Alternat. zdroje energie - Program podpory alternatívnych zdrojov energie

Región - Program Región

Export - Program na podporu exportu

R - od začiatku roku 2001

K - Kumulatív - od začiatku činnosti (od 1.9.1991)

ÚVEROVÉ PROGRAMY k 31. decembru 2001

	Nepriame úvery						Priame úvery				Nepr. a pr. úvery spolu
	Podpora	Rozvoj	Ekológia	Spolu	MSP	CEP-Byty	KfW-II.-Byty	Spolu			
1 Počet doručených žiadostí o úvery	R	63	3	0	66	169	3	1	172	238	
	K	353	109	1	463	230	15	1	245	708	
2 Počet akceptovaných úverov SZRB	R	58	3	0	61	109	9	0	118	179	
	K	259	79	1	339	111	9	0	120	459	
3 Výška akceptovaných celkových úverov (SZRB+UPU) v tis.Sk	R	275 204	64 500	0	339 704	0	0	0	0	339 704	
	K	1 274 764	1 037 500	25 000	2 337 264	0	0	0	0	2 337 264	
4 Výška akceptovaných úverov SZRB v tis.Sk	R	183 469	64 500	0	247 969	188 253	92 522	0	280 775	528 745	
	K	849 843	1 037 500	25 000	1 912 343	190 753	92 522	0	283 275	2 195 619	
5 Priemerná výška úveru u celkom akc. úveru (SZRB+UPU) v tis.Sk	R	4 744,90	21 499,92	0,00	5 568,91	0,00	0,00	0,00	0,00	1 897,79	
	K	4 921,87	13 132,92	25 000,00	6 894,58	0,00	0,00	0,00	0,00	5 092,08	
6 Počet novovzniknutých prac. miest u celkovo akceptovaných úverov (SZRB+UPU)	R	317	59	0	376	359	0	0	359	735	
	K	1 984	1 057	3	3 044	359	0	0	359	3 403	

Vysvetlivky:

R - od začiatku roku 2001

K - kumulatív - od začiatku činnosti (od 1. 9. 1991)

4.8.2 Fond na podporu zahraničného obchodu

Fond na podporu zahraničného obchodu (FPZO) bol zriadený zákonom NR SR č. 379/1996 Z. z. ako neštátny účelový fond. Na základe pripomienok a skúseností z praxe bol novelizovaný zákonom NR SR č. 162/1998 Z.z.

Prostriedky fondu bolo možné použiť hlavne na:

- príspevky na účasť na zahraničných veľtrhoch a výstavách,
- úhrady nákladov na propagáciu v zahraničí,
- finančnú podporu obchodných misií a delegácií jednotlivých zväzov a združení,
- organizovanie medzinárodných seminárov a konferencií v tuzemsku,
- úhradu nákladov pre domácich organizátorov a účastníkov vzdelávacích programov,
- úhradu nákladov tuzemským vývozcom na certifikáciu vyváženého tovaru.

V roku 2001 fond poskytol finančné prostriedky malým a stredným podnikateľom vo výške 25,4 mil. Sk, čo predstavuje necelých 40 % z objemu poskytnutého v predchádzajúcom roku. V roku 2001 však na činnosť FPZO neboli poskytnuté žiadne prostriedky štátneho rozpočtu a povinné odvody boli novelou zákona zrušené v záujme zníženia odvodového zaťaženia podnikateľských subjektov. Finančné prostriedky boli získané len sporadicky od podnikateľských subjektov a alokované podľa kritérií a rozhodnutí Správnej rady FPZO, ktorý v súčasnosti prechádza procesom transformácie na Centrum elektronického obchodu a bude v tomto zmysle tiež nástrojom podpory MSP.

5. Podpora z programu PHARE

5.1 NARMSP ako programová riadiaca jednotka programu PHARE

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania (NARMSP) v spolupráci s PHARE pôsobí ako jeho programová riadiaca jednotka. V roku 2001 spolupráca s PHARE naďalej pokračuje s tým, že NARMSP sa stáva implementačnou agentúrou pre programy podpory malého a stredného podnikania. Zároveň počnúc rokom 2001 NARMSP začína pripravovať stratégiu na prechod z predstupového nástroja pomoci, ktorým je PHARE, na systém štrukturálnych fondov.

Aj v roku 2001 boli programy z PHARE zamerané na finančné podporné programy, vzdelávanie a poradenstvo a politiku a rozvoj malého a stredného podnikania. V súlade s Národným programom Acquis Communautaire však boli podporné programy rozdelené do 4 priorít uvedených nižšie.

Celkový objem podpory z PHARE prostriedkov v roku 2001 bol 642 tis.EUR, to je v prepočte kurzom k 31. 12. 2001 27 827 tis.Sk.

K 31. 12. 2001 bolo prostredníctvom piatich finančných memoránd od začiatku realizácie programov PHARE na programy pomoci MSP použitých celkom 30 378 tis.EUR, t.j. v prepočte kurzom k 31. 12. 2001 1 316 886 tis.Sk.

Prehľad použitia prostriedkov PHARE v roku 2001 podľa priorít:

	EUR	Sk
I. Uľahčenie prístupu ku kapitálu	109 064	4 727 924
z toho: Technická asistencia pre finančné programy	109 064	4 727 924
Podporný úverový program	* 0	* 0
Mikropôžičky	* 0	* 0
Spoločnosť zárodkového kapitálu	* 0	* 0
II. Upevnenie postavenia sektora MSP	320 000	13 872 000
z toho: Rozvoj politiky - granty	320 000	13 872 000
III. Zvýšenie konkurencieschopnosti MSP	212 858	9 227 395
iné:		
Spin-off	33 639	1 458 251
CEPAC	35 200	1 525 920
Poradenstvo a vzdelávanie - granty	144 019	6 243 224
Programy spolu (I. - III.)	641 922	27 827 319

* Uvedené programy boli pokryté v roku 2001 z revolvingu, vid' kapitola 5.2.4, 5.2.5, 5.2.6

5.2 Využitie prostriedkov z programu PHARE na podporu MSP

5.2.1 Regionálne projekty

a) Poradenstvo a vzdelávanie pre MSP / SME Counselling and Training

V roku 2001 NARMSP vyhlásila grantový program SME Counselling and Training určený na podporu MSP v jednotlivých regiónoch Slovenska. Do tendra sa prihlásilo 29 žiadateľov o grant. Príjemcami grantu sa nakoniec stalo 19 poradenských centier (medzi nimi 15 RPIC/BIC a 4 inštitúcie mimo siete RPIC/BIC). Realizácia jednotlivých projektov sa začala od novembra 2001, ukončí sa v decembri 2002.

b) Vzdelávanie pre mladých a ženy / Training program for young people and women

V roku 2001 bol NARMSP vyhlásený grantový program na podporu podnikania špeciálnych skupín (absolventov škôl a ženy) - Training program for young people and women. Projekty boli schválené pre tri inštitúcie (SOU v Kysuckom Novom Meste, RPIC Dunajská Streda a VOKA Banská Bystrica) v celkovom objeme 28 776 EUR. Keďže aktivity v projektoch začali až začiatkom roka 2002, vyhodnotiť ich bude možné až po ich ukončení, t.j. koncom roka 2002.

c) CEPAC Slovensko

Poslaním združenia CEPAC Slovensko je prispieť k rozvoju malého a stredného podnikania na Slovensku, a to predovšetkým formou Komplexného vzdelávaco-poradenského programu (KVPP) určeného evidovaným nezamestnaným, ktorí majú záujem a schopnosť založiť si vlastný podnik. Združenie okrem toho zabezpečuje organizovanie odborných seminárov pre lektorov a poradcov zabezpečujúcich KVPP.

Obsahová štruktúra vzdelávacieho kurzu vychádza z poznatkov a skúseností francúzskeho združenia CEPAC Soissons v Picardii. KVPP je orientovaný na oblasť zakladania mikropodnikov a malých podnikov a pozostáva zo 4 etáp - výber vhodných evidovaných nezamestnaných, vzdelávanie, doprovod a sledovanie.

Aktivity Združenia CEPAC sú financované zo zdrojov NÚP a zo zdrojov PHARE na základe kontraktu podpísaného v júni 2001 na sumu 105 000 EUR. Počas roku 2001 prebehli:

- odborné konzultácie a poradenstvo pre nezamestnaných - v roku 2001 bolo zrealizovaných 35 kurzov pre 528 absolventov KVPP (od začiatku projektu to bolo 235 kurzov pre 3296 účastníkov). Z nich si počas roka svoj podnik založilo 184 absolventov. K 31. 12. 2001 sa 746 absolventi KVPP znovu zamestnali, 1 670 absolventov KVPP si založilo nový podnik. Založených bolo 490 podnikov (pozri grafy č. 33, 34, 35),
- vzdelávacie kurzy pre lektorov, ktorí participujú na programe KVPP - 8 kurzov pre 133 účastníkov,
- prostredníctvom CEPAC sa na výstavách Slovakia Tour, Byt a stavba EKO Košice, Trenčín - Mesto módy (2 x) zúčastnilo 25 účastníkov.

Prostredníctvom vzdelávacích aktivít združenia CEPAC našlo doteraz prácu 2 694 osôb, čo predstavuje 81,73 % efektívnosť vzdelávacích aktivít ku koncu roka 2001. Absolventi získali príspevky na novovytvorené pracovné miesta vo výške 7,42 mil.Sk.

d) Výstavba podnikateľských inkubátorov

Hlavnou činnosťou podnikateľských inkubátorov je podpora začínajúcich MSP pri začatí podnikania a takisto existujúcich MSP v ich ďalšom rozvoji, a to vytváraním vhodných podmienok na podnikanie (poskytnutie priestorov a technickej infraštruktúry) a poskytovaním komplexných poradenských a vzdelávacích služieb (vypracovanie podnikateľských plánov, realizácia workshopov, sprostredkovanie obchodných kontaktov, informácie o možnostiach zapojenia sa do štátnych podporných programov a programov Európskej únie). Pre firmy s vyššou úrovňou technológie (high-tech) budú k dispozícii aj špeciálne priestory ako napr. laboratória a skúšobné priestory.

V roku 2001 sa rozbehli stavebné práce na výstavbu podnikateľského inkubátora v Martine (administratívna budova a výrobná hala, parkovacie plochy, a pod.) a rekonštrukčné práce na budove v Banskej Bystrici, ktorá bude v budúcnosti slúžiť ako podnikateľský inkubátor a technologické centrum. Projekty sú realizované s finančnou podporou z programu PHARE. Inkubátor v Martine spolufinancuje flámska vláda.

S cieľom zvýšenia konkurenčnej schopnosti malých a stredných podnikateľov prioritného regiónu Slovensko - východ, kde sa miera nezamestnanosti pohybuje okolo 30 %, boli vybrané najvhodnejšie priestory mestských samospráv, ktoré budú zrekonštruované z prostriedkov PHARE a budú slúžiť ako podnikateľské inkubátory. Ide o mestá Rožňava, Košice, Prešov a Spišská Nová Ves.

e) Centrá prvého kontaktu

Keďže súčasná inštitucionálna podpora MSP na Slovensku, ktorú predstavuje aj sieť regionálnych poradenských a informačných centier a podnikateľských inovačných centier (RPIC/BIC) je geograficky nekomplexná, vynára sa jednoznačná potreba doplniť túto sieť o tzv. centrá prvého kontaktu (CPK), ktoré by plnili funkciu základného zdroja informácií predovšetkým pre tých najmenších podnikateľov, ktorí majú zväčša nedostatočný prístup k informáciám a poradenským službám. Plánované sú v okresných mestách prioritného regiónu Slovensko - východ (Prešovský, Košický a časť Banskobystrického kraja), v ktorých nevyvíja činnosť nijaké RPIC/BIC alebo RRA (regionálna rozvojová agentúra). CPK sú zakladané v spolupráci s miestnou správou a ďalšími subjektami (živnostenské komory, cechy, občianske združenia a pod.).

Počas roka 2001 bolo komisiou pozostávajúcou zo zástupcov NARMSP, MVRR SR, ZMOS a Delegácie Európskej komisie (štatút pozorovateľa) vybraných 9 okresných miest spomínaného regiónu (Bardejov, Brezno, Medzilaborce, Michalovce, Poltár, Sabinov, Snina, Veľký Krtíš a Žarnovica). Po odstúpení mesta Žarnovica boli oslovené mestá, ktoré prejavili záujem o CPK na začiatku projektu. Z nich prejavilo záujem mesto Levoča. Na financovanie tohto projektu sa využívajú prostriedky PHARE, štátneho rozpočtu ako aj miestnych rozpočtov.

5.2.2 Odborná a technická podpora záujmových a profesijných organizácií MSP

Súčasťou programu zlepšenia politiky v oblasti malého a stredného podnikania je aj grantový podprogram "Podpora združení/organizácií malých a stredných podnikateľov" v rámci projektu PHARE SR 9906.02. Na grantovú schému bola alokovaná suma 400 000 EUR.

Hlavným cieľom grantovej schémy je podpora inštitúcií združujúcich malých a stredných podnikateľov zameraná na zlepšenie stratégie, štruktúry a riadiacich

schopností rôznych združení, zväzov a cechov MSP, na rozšírenie ich členskej základne, zlepšenie ich infraštruktúry, posilnenie ich interných a externých kapacít na podporu ich záujmov.

Z uvedenej grantovej schémy bolo podporených 15 združení podnikateľov.

5.2.3 Program spin-off

Metóda spin-off je zameraná na vyčleňovanie malých a stredných podnikov z veľkých štátnych i privatizovaných, prevažne priemyselných podnikov, ale aj obcí a iných subjektov. Vyčlenením sa tieto strediská stávajú samostatným právny subjektom, a tým získavajú možnosť podnikania aj mimo priamej obchodnej spolupráce s materským podnikom.

Aj v roku 2001 bol o Program spin-off značný záujem. Do programu boli zaradení 7 nositelia projektov a implementáciou metódy spin-off boli v tomto krátkom časovom intervale vytvorené vyčlenením z materských podnikov a obcí 2 malé podniky. Projekt pokračuje kontinuálne aj v roku 2002.

Každý nositeľ projektu absolvoval odborné semináre pod vedením expertov vybranej poradenskej firmy. V rámci prvého seminára boli 7 nositelia projektov školení v základných povinnostiach spojených s orientáciou v podnikateľskom prostredí. Druhý seminár bol zameraný na vyhodnotenie 2 podnikateľských plánov, spracovaných expertmi príslušných RPIC.

5.2.4 Podporný úverový program

Úvery z Podporného úverového programu v max. výške 5 mil.Sk sú určené malým a stredným podnikateľom, ktorí podnikajú v oblasti výroby, remesiel, služieb alebo v oblasti aktívneho cestovného ruchu. Úroková sadzba je max. 10,8 %. Celková výška úverového portfólia vrátane revolvingu dosiahla od začiatku programu (v roku 1994) celkovú výšku 3,628 mld.Sk, z toho v roku 2001 bolo poskytnutých 81 úverov v celkovej výške 259,834 mil.Sk. Od začiatku realizácie programu je celkom splatených 508 úverov. Informáciu o smerovaní úverov do jednotlivých oblastí podnikateľských činností poskytuje v prílohe graf č. 36.

Prehľad poskytnutých úverov v rámci PÚP v okresnom členení

Okres - kraj	Počet poskyt. úverov k 31.12.2001	Výška poskyt. úverov (v Sk) k 31.12.2001	Počet poskyt. úverov v r. 2001	Výška poskyt. úverov (v Sk) v r. 2001
Banskobystrický kraj	159	522 565 000	18	66 064 000
Banská Bystrica	36	138 240 000	4	17 000 000
Banská Štiavnica	3	4 700 000	0	0
Brezno	8	19 820 000	2	4 000 000
Detva	6	22 693 000	0	0
Krupina	3	3 800 000	0	0
Lučenec	39	126 081 000	1	1 100 000
Poltár	0	0	0	0
Revúca	4	13 800 000	0	0
Rimavská Sobota	7	13 000 000	0	0
Veľký Krtíš	3	14 000 000	0	0
Zvolen	39	137 331 000	8	31 564 000
Žarnovica	0	0	0	0
Žiar nad Hronom	11	29 100 000	3	12 400 000
Bratislavský kraj	140	492 130 690	9	28 500 000
Bratislava I - V	109	384 080 690	7	20 500 000
Malacky	10	37 600 000	1	5 000 000
Pezinok	15	51 150 000	0	0
Senec	6	19 300 000	1	3 000 000
Košický kraj	132	368 533 310	1	900 000
Košice I - IV, okolie	53	172 000 000	1	900 000
Gelnica	1	1 500 000	0	0
Michalovce	6	22 000 000	0	0
Rožňava	20	40 203 310	0	0
Sobrance	1	4 000 000	0	0
Spišská Nová Ves	36	100 650 000	0	0
Trebišov	15	28 180 000	0	0
Nitriansky kraj	140	467 796 000	6	19 500 000
Nitra	43	151 670 000	2	8 500 000
Komárno	20	52 207 000	0	0
Levice	22	92 409 000	0	0
Nové Zámky	27	85 900 000	1	3 000 000
Šaľa	5	19 500 000	1	4 000 000
Topoľčany	22	61 110 000	2	4 000 000
Zlaté Moravce	1	5 000 000	0	0

Okres - kraj	Počet poskyt. úverov k 31.12.2001	Výška poskyt. úverov (v Sk) k 31.12.2001	Počet poskyt. úverov v r. 2001	Výška poskyt. úverov (v Sk) v r. 2001
Prešovský kraj	145	507 692 000	13	47 500 000
Prešov	51	204 478 000	4	11 700 000
Bardejov	13	53 100 000	2	8 000 000
Humenné	5	17 500 000	0	0
Kežmarok	5	18 000 000	1	4 000 000
Levoča	1	2 000 000	0	0
Medzilaborce	0	0	0	0
Poprad	46	146 073 000	3	8 800 000
Sabinov	2	5 400 000	0	0
Snina	2	10 000 000	2	10 000 000
Stará Ľubovňa	9	22 016 000	0	0
Stropkov	2	10 000 000	0	0
Svidník	1	1 400 000	0	0
Vranov nad Topľou	8	17 725 000	1	5 000 000
Trenčiansky kraj	143	470 029 863	12	30 370 000
Trenčín	34	100 880 000	0	0
Bánovce nad Bebravou	2	10 000 000	0	0
Ilava	2	8 900 000	0	0
Myjava	8	17 500 000	1	800 000
Nové M. nad Váhom	11	40 638 336	1	5 000 000
Partizánske	3	10 900 000	0	0
Považská Bystrica	17	52 250 000	2	2 250 000
Prievidza	59	209 961 527	7	21 320 000
Púchov	7	19 000 000	1	1 000 000
Trnavský kraj	89	303 264 000	7	25 000 000
Trnava	26	87 460 000	3	12 000 000
Dunajská Streda	30	117 659 000	1	1 500 000
Galanta	12	39 300 000	1	5 000 000
Hlohovec	1	2 400 000	0	0
Piešťany	5	13 595 000	0	0
Senica	12	35 550 000	0	0
Skalica	3	7 300 000	2	6 500 000
Žilinský kraj	166	496 307 611	15	42 000 000
Žilina	48	137 964 000	9	26 500 000
Bytča	4	7 800 000	2	4 500 000
Čadca	7	15 620 000	0	0

Okres - kraj	Počet poskyt. úverov k 31.12.2001	Výška poskyt. úverov (v Sk) k 31.12.2001	Počet poskyt. úverov v r. 2001	Výška poskyt. úverov (v Sk) v r. 2001
Dolný Kubín	15	47 550 000	1	5 000 000
Kysucké Nové Mesto	4	10 500 000	0	0
Liptovský Mikuláš	22	70 631 000	0	0
Martin	50	164 811 970	1	3 000 000
Námestovo	4	12 200 000	0	0
Ružomberok	9	20 030 641	2	3 000 000
Turčianske Teplice	1	5 000 000	0	0
Tvrdošín	2	4 200 000	0	0
SPOLU	1 114	3 628 318 474	81	259 834 000

Prehľad poskytnutých úverov v rámci PÚP v odvetvovom členení (stav k 31. 12. 2001)

Odvetvie	Celková výška úverov(v mil. Sk)	Počet poskytnutých úverov celkom
Potravinárska výroba	611,813	179
Textilná výroba	190,276	72
Drevársky priemysel	389,66	130
Kovo, plasty	715,685	205
Sklo, kamenárstvo	66,26	25
Stavebný priemysel	355,84	103
Energetika	60,73	19
Polygrafia	58,44	17
Chem. a farm. priem.	101,64	27
Cestovný ruch	367,445	108
Služby	710,528	229
SPOLU	3 628,317	1 114

5.2.5 Mikropôžičkový program

Program je určený malým podnikateľom zamestnávajúcim do 10 zamestnancov. Hlavným cieľom programu je riešiť problém prístupu malých podnikateľov v regiónoch k úverom do 500 tis.Sk, minimálna výška je 50 tis.Sk s lehotou splatnosti do troch rokov. Úroková sadzba je 11 % pre investičné zámery, pre projekty na nákup tovaru obchodného charakteru je to 15 %.

Celkom bolo v rámci mikropôžičkového programu od začiatku jeho realizácie (v roku 1997) poskytnutých 284 mikropôžičiek v celkovej výške 88 025 554 Sk, z toho v roku 2001 bolo poskytnutých 57 mikropôžičiek v celkovej výške 18 955 223 Sk. Priemerná výška mikropôžičky je 309 949 Sk. Od začiatku programu bolo už splatených v plnej výške 89 pôžičiek. Ďalším dôležitým faktorom pri realizácii mikropôžičkového programu je jeho dopad na zamestnanosť v daných regiónoch. Celkovo od začiatku poskytovania mikropôžičiek bolo vytvorených 467 a udržaných 503 pracovných miest.

Prehľad o poskytnutých mikropôžičkách v odvetvovom členení

Odvetvie	Celková výška pôžičiek v Sk - kumulatív	Z toho za rok 2001 v Sk	Celkový počet pôžičiek - kumulatív	Z toho za rok 2001
Poľnohospodárstvo	5 847 294	2 262 294	18	7
Výroba	30 357 223	6 203 000	85	19
Obchod	19 762 402	3 299 929	68	9
Cestovný ruch	23 156 708	2 000 000	82	5
Služby	5 725 000	4 970 000	17	15
Iné	3 176 927	220 000	14	2
SPOLU	88 025 554	18 955 223	284	57

Informáciu o smerovaní mikropôžičiek do jednotlivých odvetví celkom poskytuje v prílohe graf č. 37.

5.2.6 Program zárodkového kapitálu - Seed Capital Company

Hlavnou charakteristikou programu zárodkového kapitálu je investovanie do základného imania malého alebo stredného podniku. Investície sa vykonávajú do výšky max. 10 mil.Sk, pričom v 1. kole max. do výšky 5 mil.Sk. Cieľom programu je umožniť vznik a rozvoj malých a stredných podnikov a rozvinúť činnosť existujúcich podnikov. Pri investovaní sú preferované projekty z oblasti priemyselnej výroby, výrobných služieb a aktívneho cestovného ruchu.

Od začiatku programu (v roku 1994) je realizovaných spolu 39 investícií do 20 spoločností. Do týchto spoločností, nachádzajúcich sa v portfóliu Seed Capital Company, s.r.o., bola investovaná celková čiastka 91,29 mil.Sk.

Prehľad o poskytnutých investíciách v členení podľa krajov

Kraj	Počet realiz. investícií v r. 2001	Výška realiz. investícií v mil. Sk v r. 2001	Počet realiz. investícií k 31.12.2001 - kumulatív	Výška realiz. investícií v mil. Sk k 31.12.2001 - kumulatív
Banskobystrický kraj	-	-	4	13,5
Bratislavský kraj	2	3,5	7	9,35
Košický kraj	-	-	4	6,94
Nitriansky kraj	1	0,4	3	3,6
Prešovský kraj	1	3,0	2	6,0
Trenčiansky kraj	1	3,4	1	3,4
Trnavský kraj	1	3,4	11	34,9
Žilinský kraj	2	1,8	7	13,6
SPOLU	8	15,5	39	91,29

Prehľad o poskytnutých investíciách podľa odvetví v roku 2001

Odvetvie	Počet realiz. investícií v r. 2001	Výška realiz. investícií v mil. Sk v r.2001
Potravinárska výroba	-	-
Textilná výroba	1	3,4
Drevársky priemysel	-	-
Kovo, plasty	1	3,0
Sklo, kamenárstvo	-	-
Stavebný priemysel	1	3,4
Energetika	-	-
Polygrafia	-	-
Chem. a farm. priem.	-	-
Cestovný ruch	1	0,3
Služby	4	5,4
SPOLU	8	15,5

5.2.7 Vyhodnotenie efektívnosti podporných programov NARMSP

a) Vyhodnotenie efektívnosti Podporného úverového programu

Celková výška úverového portfólia vrátane revolvingu dosiahla od začiatku programu (v roku 1994) výšku 3,628 mld. Sk, z toho v roku 2001 bolo poskytnutých 81 úverov v celkovej výške 259,834 mil. Sk. Od začiatku realizácie pro-

gramu je úhrne splatených 508 úverov. Celkovo bolo od začiatku realizácie úverového programu vytvorených, resp. udrжанých 38 183 pracovných miest.

Základné informácie o Podpornom úverovom programe (stav k 31. 12. 2001)

PODPORNÝ ÚVEROVÝ PROGRAM	Poľno-banka, a.s.	Slovenská sporiteľňa, a.s.	Istro-banka, a.s.	Tatra banka a.s.	Eudová banka, a.s.	Spolu
Počet úverov	357	382	120	166	89	1 114
Celková výška úverov (v mil. Sk)	1 241,078	1 074,631	434,277	638,02	240,311	3 628,317
Priem. výška jedného úveru (v mil. Sk)	3,48	2,81	3,62	3,84	2,70	3,26

b) Vyhodnotenie efektívnosti Mikropôžičkového programu (stav k 31. 12.2001)

V rámci mikropôžičkového programu od začiatku jeho realizácie (v r. 1997) poskytnutých 284 mikropôžičiek v celkovej výške 88 025 554 Sk, z toho v roku 2001 bolo poskytnutých 57 mikropôžičiek v celkovej výške 18 955 223 Sk. Priemerná výška mikropôžičky je 309 949 Sk. Od začiatku programu bolo už splatených v plnej výške 89 pôžičiek. Dôležitým faktorom pri realizácii mikropôžičkového programu je jeho dopad na zamestnanosť v daných regiónoch. Od začiatku poskytovania mikropôžičiek bolo vytvorených 467 a udrжанých 503 pracovných miest.

Prehľad o poskytnutých mikropôžičkách podľa jednotlivých centier za rok 2001

Centrum	Celková výška pôžičiek v Sk - kumulatív	Z toho za rok 2001	Celkový počet pôžičiek - kumulatív	Z toho za rok 2001
RPIC Komárno	8 185 000	845 000	21	4
RPIC Trebišov	6 790 000	1 100 000	18	3
BIC Spišská Nová Ves	5 000 000	0	13	0
Seed Capital Company, s.r.o.	11 100 000	1 900 000	27	5
RPIC Považská Bystrica	23 626 844	4 287 223	94	16
RPIC Prešov	13 312 000	1 980 000	45	6
RPIC Zvolen	17 161 710	5 993 000	59	16
RPIC Martin	2 850 000	2 850 000	7	7
SPOLU	88 025 554	18 955 223	284	57

c) Vyhodnotenie efektívnosti Spoločnosti zárodkového kapitálu

Počas roka 2001 bolo realizovaných osem projektov v úhrnnej výške 15,5 mil. Sk. Do spoločností, ktoré sa nachádzajú v portfóliu SCC, s.r.o., bola kumulatívne k 31. 12. 2001 investovaná celková čiastka 91,29 mil. Sk. Z toho 55,16 mil. Sk bolo poskytnutých do základného imania spoločností a 36,13 mil. Sk vo forme úveru.

Počet firiem	Poskytnuté finan. prostriedky k 31.12.2001 v Sk	Investovačné štádium	Počet udržaných pracovných miest	Počet vytvorených pracovných miest
21	91 290 000	seed, start-up, early stage, development	690	140

Legenda:

- seed* - novozakladaný,
start-up - začínajúci,
early stage - neskoršie počiatkové štádium,
development - rozvojový,

Investície Seed Capital Company, s.r.o., mali v roku 2001 nasledovné efekty:

- obrat podnikov v portfóliu za minulý rok dosiahol cca 694 mil.Sk,
- zlepšilo sa finančné zdravie firiem, zvýšila sa platobná disciplína a zlepšilo sa plnenie finančných záväzkov voči štátu a ostatným partnerom,
- zlepšilo sa financovanie firiem komerčnými bankami, 1 Sk investovaná SCC umožnila SCC - portfólio podnikom získať 2,42 Sk vo forme novoposkytnutých úverov z komerčných bánk,
- udržanie 690 existujúcich pracovných miest a vytvorenie 140 nových pracovných príležitostí napomohlo na udržanie.

Komplexné vyhodnotenie efektívnosti jednotlivých štátnych podporných programov bude spracované v materiáli MH SR "Hodnotenie účelnosti a efektívnosti vynaložených prostriedkov na rozvojové a podporné programy kapitoly MH SR".

6. Podpora z iných zdrojov

6.1 Spolupráca s Francúzskom

Vzdelávací program GRETA

NARMSP pokračovala v spolupráci s francúzskou vzdelávacou inštitúciou GRETA Laon-Hirson-Chauny na vzdelávacom programe GRETA určenom pre slovenských frankofónnych manažérov zo slovenských podnikov. Prostredníctvom tohto programu tak môžu nadobudnúť nové poznatky z oblasti manažmentu a marketingu a zároveň sa zdokonaľiť vo francúzskom jazyku. Jedným z cieľov programu je aj nadväzovanie spolupráce s francúzskymi podnikmi. Každý rok sa desiati vybraní kandidáti oboznamujú s francúzskym štýlom manažmentu počas teoretickej prípravy v Bratislave a tiež s reálnym podnikateľským prostredím počas stáže vo Francúzsku.

Pre tretí ročník tohoto vzdelávacieho programu boli v júni 2001 vybraní desiati kandidáti. Program začal v júli 2001 korešpondenčnou časťou. Úlohy boli zamerané najmä na zlepšenie úrovne francúzštiny. Semináre v NARMSP - druhá etapa programu - v celkovom trvaní 5 týždňov, prebiehali od septembra 2001 na rôzne témy: marketing, personálny manažment, organizačné systémy, riadenie výroby atď. Táto etapa sa ukončila poslednou prednáškou v januári 2002. Tretia etapa programu - 7-týždňová stáž vo Francúzsku - prebehla vo vybraných podnikoch v roku 2002.

6.2 Spolupráca s Nemeckom

Program Transform - "Posilnenie ponuky poradenstva pre malé a stredné podniky v Slovenskej republike"

Program Transform je realizovaný v spolupráci s nadáciou SEQUA z Nemeckej republiky už od mája 1997. V druhej fáze projektu (január 1999 - jún 2001) boli vyškolení 23 slovenskí poradcovia centier RPIC Považská Bystrica, RPIC Poprad, BIC Spišská Nová Ves, RPIC Nitra a BIC Banská Bystrica, aby mohli uskutočňovať poradenstvo v oblasti systémov riadenia kvality. Uzatvorených bolo 18 zmlúv s podnikmi, pre ktoré boli poskytované poradenstvá a konzultácie na témy: Manažment kvality, Certifikácia, Nadväzovanie kontaktov, Sprostredkovanie hospodárskych vzťahov, Vytvorenie joint-venture, VDA 6.1 a Marketing.

V novembri 2001 začala tretia, záverečná fáza tohto projektu. Jej cieľom je rozšírenie ponuky poradenstva centier zapojených do tohto programu a zároveň zvýšenie dopytu malých a stredných podnikateľov po poradenských službách.

6.3 Spolupráca s Talianskom

V spolupráci s Ministerstvom zahraničného obchodu Talianska prebieha spolupráca medzi NARMSP a talianskym združením SIMEST pri vyhľadávaní vhodných slovenských MSP za účelom vytvorenia spoločných taliansko-slovenských MSP v oblasti textilného, drevárskeho a nábytkárskeho priemyslu. Do projektu bolo zapojených 119 slovenských MSP, z ktorých si taliansky partner vybral 39 vhodných MSP. V súčasnosti prebieha detailná identifikácia slovenských MSP za účelom prípravy priamych stretnutí s talianskymi záujemcami.

6.4 Zahraničné úverové linky

Financovanie malého a stredného podnikania na Slovensku podporuje od roku 1993, t.j. od svojho vzniku, aj Národná banka Slovenska prostredníctvom špeciálnych zahraničných úverových liniek. V období rokov od 1993 - 1997 podpísala NBS dve zmluvy s Európskou investičnou bankou (Pôžičky AGL a AGL II) a tri zmluvy s EXIM Bank of Japan, (Pôžičky Two Step Loan, Two Step Loan II a Two Step Loan III). Prostriedky z týchto pôžičiek boli určené na podporu súkromného podnikania na Slovensku. Konkrétne projekty sú financované vybranými komerčnými bankami na základe sprostredkovateľských zmlúv, ktoré majú uzatvorené s NBS.

Financovanie v rámci úverovej linky AGL a AGL II od Európskej investičnej banky bolo definitívne ukončené. V budúcnosti nebudú už realizované žiadne projekty z revolvingových zdrojov.

Pôžička od Japan Bank for International Cooperation (pôvodne Export-Import Bank of Japan) bola poskytnutá prostredníctvom troch úverových liniek Two Step Loan (TSL I, TSL II, TSL III). Zmluva o pôžičke TSL III bola podpísaná 12. septembra 1997 s NBS v objeme 20 mld.jenov (9,052 mld.Sk). Pôžička je určená na podporu rozvoja malých a stredných súkromných podnikov a joint-ventures.

V roku 2001 boli čerpané už iba revolvingové zdroje, z ktorých bolo v rámci TSL II prefinancovaných 9 projektov v objeme 123 960 000 Sk a v rámci TSL III to bolo 30 projektov v objeme 250 414 100 Sk. Linka TSL I nebola čerpaná.

K 31. 12. 2001 sa kumulatívne zo zdrojov a revolvingu uvedených pôžičiek od EIB a JBIC prefinancovalo celkovo 1 085 projektov v celkovej výške 15,401 mld.Sk.

7. Návrh opatrení na rozvoj MSP v roku 2003

7.1 V oblasti legislatívnych a administratívnych bariér

Takisto v legislatívnej oblasti sa za posledný rok urobilo pre skvalitnenie podnikateľského prostredia pomerne významné množstvo opatrení. Opierajúc sa o konštatovania uvedené v 2. časti, ktoré sú podporené aj štatistickými údajmi v časti 3, je potrebné prijať opatrenia v legislatívnej oblasti, ktoré prispejú k zlepšeniu podnikateľského prostredia.

Hlavnými trvalými úlohami sú najmä:

1. Ďalšie znižovanie daňového zaťaženia podnikateľov - fyzických osôb.
2. Znižovanie vysokého odvodového zaťaženia, teda znižovanie celkových nákladov zamestnávateľa na pracovnú silu.
3. Zvyšovanie flexibility nepružného trhu práce, efektívnejšie riešenie problému tzv. čiernej práce.
4. Zvýšenie vymožitelnosti práva urýchlenu úpravou občianskeho súdneho poriadku, vrátane stanovenia doby, do ktorej musí súd v príslušnej veci konať.
5. Energicky pokračovať v boji proti korupcii a reforme štátnej správy s cieľom dosiahnuť zodpovedajúce postavenie podnikateľa v spoločnosti.
6. V rámci predstupovej etapy do EÚ zintenzívniť spoluprácu v oblasti MSP s krajinami V-4.
7. V Zákonníku práce posilniť postavenie zamestnávateľa.
8. Uskutočniť reformu adresného sociálneho a zdravotného systému.
9. V zákone o dani z príjmov riešiť samostatne kategóriu fyzických osôb - zamestnancov, kategóriu fyzických osôb - podnikateľov a kategóriu právnických osôb, aby mohli byť zohľadnené špecifiká podnikania právnických a fyzických osôb.
10. V zákone o účtovníctve zjednodušiť vedenie evidencie najmä u živnostníka, osoby samostatne zárobkovo činnnej, vrátane väzby na paušálne dane.
11. Zosúladiť výchovno-vzdelávací systém SOU a SOŠ s potrebami MSP.
12. V legislatívnych normách priznať osobám samostatne zárobkovo činným - živnostníkom rovnaké práva ako prislúchajú zamestnancom.

13. Vytvoriť expertnú skupinu pre posúdenie zákona o štátnej pomoci - časti zaoberajúcej sa MSP a jeho dopadov na realizáciu podporných programov.
14. V rámci návrhu štátnej strednodobej politiky podpory MSP na roky 2002 - 2005 navrhnúť realizáciu podpory MSP prostredníctvom gestora pre oblasť MSP na Slovensku MH SR.

7.2 V oblasti podporných programov

V roku 2001 sa výrazne zlepšili podmienky na poskytovanie úverov aj malým a stredným podnikateľom. Napriek tomu prístup ku kapitálu tvorí jednu z najvýznamnejších bariér rozvoja MSP. V oblasti poradenstva a vzdelávania sa v roku 2001 zrealizovali opatrenia v súvislosti so zakladaním podnikateľských inkubátorov. Pozitívnym výsledkom je aj posilnenie inštitucionálnej siete na podporu MSP zakladaním centier prvého kontaktu.

Okrem týchto dvoch oblastí podpory je potrebné venovať pozornosť podpore elektronického obchodu, zvyšovaniu exportu, zvýšeniu prílevu zahraničných investorov a transferu technológií.

Ako vyplýva z materiálu MH SR "Analýza vývoja MSP a návrh na zmeny v systéme podpory MSP", a potvrdili to aj závery medzinárodnej konferencie o MSP, v ďalšom období je potrebné v tejto oblasti hlavne:

1. Vytvoriť priaznivé podmienky pre súkromné subjekty, ktoré poskytujú zárodkový, prevádzkový, či rozvojový kapitál prostredníctvom poskytovania daňových zvýhodnení pre fondy rizikového kapitálu, poskytnutím výhodných dlhodobých a nízkoúročných úverov fondom rizikového kapitálu z prostriedkov ŠR, prípadne prostredníctvom priameho kapitálového vstupu štátu do fondov rizikového kapitálu.
2. Podporovať koordinovaný postup u súkromných a štátnych inštitúcií a organizácií zaoberajúcich sa financovaním MSP.
3. Analyzovať, prehodnotiť a prepracovať existujúcu štruktúru a špecifikáciu podporných programov v súlade s tzv. Schémami štátnej pomoci podľa pravidiel Európskej únie, a to do konca roka 2002.
4. Rozvíjať diverzifikovaný systém záruk na uľahčenie získania úverov z komerčných bánk, vrátane začínajúcich podnikateľov.
5. Systém aktívnej politiky trhu práce orientovať na podporu tvorby pracovných príležitostí u MSP.

6. Postupne navyšovať finančné prostriedky na podporné programy pre rozvoj MSP podľa možnosti štátneho rozpočtu, s využitím zdrojov získaných privatizáciou.
7. Vytvoriť medzirezortnú koordinačnú radu pre podporné programy MSP pod gestorstvom MH SR.
8. S cieľom podpory exportu rozširovať poistenie vývozných úverov proti komerčným a politickým rizikám.
9. Zintenzívniť informačnú kampaň o význame elektronického obchodu pre malé a stredné podniky pri zvyšovaní odbytu svojich produktov a rozširovaní exportu na zahraničných trhoch.
10. Podporovať rozvoj elektronického obchodu zvyšovaním kompetentnosti MSP v tejto oblasti prostredníctvom vzdelávania a poradenstva.
11. Vyhodnocovať dopad a efektívnosť realizácie podporných programov, najmä tých, ktoré sú priamou formou finančnej podpory podnikateľov.

8. Záver

Správa o stave malého a stredného podnikania podáva ucelený obraz o jeho vývoji, formách jeho podpory a vývoji podnikateľského prostredia v roku 2001 vrátane existujúcich problémov a návrhov na ich riešenie.

V nadväznosti na predbežné uzavretie kapitoly Malé a stredné podnikanie v roku 2000, uplynulý rok otvoril ďalšiu, zložitejšiu etapu prípravy na vstup do EÚ a zdôraznil aktuálnosť úloh spojených s prístupovým procesom. Je potešujúce, že pri hodnotení roku 2001 je možné pozorovať pokračovanie v postupnom zlepšovaní dynamiky rastu MSP, ktoré nastalo v roku 2000 po jeho zhoršení v rokoch 1998 a 1999.

Tento kladný trend je vidieť prakticky u všetkých základných ukazovateľov. V roku 2001 nám oproti roku 2000 stúpol počet živnostníkov o 10 274, čo predstavuje nárast oproti predchádzajúcemu roku o 3,8 %, čo môžeme považovať za určitý znak stability tejto časti podnikateľského spektra a tento trend pozitívne vplyva aj na ďalšie ukazovatele, napr. zamestnanosť. V tejto súvislosti je potrebné spomenúť zavedenie inštitútu paušálnej dane, ktorá napriek určitým počiatočným nedostatkom je po potrebných úpravách vnímaná pozitívne a dnes sa k nej hlási už takmer 7 % z celkového počtu živnostníkov. V každom prípade paušálna daň je moderný nástroj slúžiaci k zníženiu administratívnej náročnosti tých najmenších podnikateľov a bude potrebné sa jeho vývoju ďalej venovať tak, aby priniesol cieľovej skupine podnikateľov maximálny profit pri zachovaní záujmov štátu v tejto oblasti. Celkovo u kategórie právnických osôb môžeme konštatovať nárast počtu podnikov oproti predchádzajúcemu roku o 1 967, t.j. 3,3 %, hoci u stredných podnikov zaznamenávame už dlhodobejšie negatívny trend, teda pokles ich počtu, ktorý sa však neprejavil v poklese zamestnanosti u týchto podnikov.

Dôležitejší ako nárast počtu podnikateľských subjektov je ich podiel na niektorých nasledovných makroekonomických ukazovateľoch. Podiel právnických osôb na celkovej tvorbe pridanej hodnoty vzrástol oproti roku 2000 zo 46 % na 47 % v roku 2001. Veľmi dôležitým ukazovateľom, a z hľadiska celospoločenského veľmi sledovaným, je vývoj zamestnanosti u malých a stredných podnikov. Jedine tvorbou nových pracovných príležitostí, či už formou samozamestnávania alebo zamestnáváním u malých a stredných firiem, je možné riešiť otázku vysokej nezamestnanosti. K tomu je však potrebné prispôbiť legislatívu tak, aby boli podnikatelia motivovaní tieto nové pracovné príležitosti vytvá-

rať a aby sa brali pri tvorbe legislatívy do úvahy pripomienky tých, ktorí pracovné príležitosti vytvárajú a za prácu ponúkajú adekvátnu mzdu. Trvalý nárast môžeme sledovať u živnostníkov a hlavne v roku 2001 nám zamestnanosť u tejto kategórie stúpila o 23 750 miest, čo predstavuje nárast oproti roku 2000 o 5,2 %. U malých podnikov do 50 zamestnancov nám stúpila zamestnanosť o 21 490 miest, čo predstavuje ročný nárast dokonca o 6,5 %.

U stredných podnikov sa zamestnanosť nezmenila, ale berúc do úvahy pokles počtu stredných podnikov o 7,7 % oproti predchádzajúcemu roku, môžeme jednoznačne konštatovať, že zamestnanosť u existujúcich stredných podnikov stúpa.

Aj keď za posledné dva roky je vývoj zamestnanosti v malých a stredných podnikoch pozitívny, pri vhodnej legislatíve by tieto údaje boli určite ešte pozitívnejšie. Najmarkantnejší je prudký nárast zisku pred zdanením. Katastrofálny prepad v roku 1998 vystriedal prudký nárast v nasledujúcich rokoch. U malých podnikov vzrástol zisk pred zdanením oproti roku 1998, teda za štyri roky, 2,4 násobne. Oproti roku 2000 to predstavuje nárast v roku 2001 o 20 %. U stredných firiem nám tento ukazovateľ vzrástol oproti roku 1998 dokonca 4,7 násobne. Len za posledný rok, teda oproti roku 2000, to predstavuje nárast v roku 2001 o 69 %.

Uvedené trendy ukazujú, že sektor MSP vykazuje charakteristiky stability, má potenciál ďalšieho rastu a čo je dôležité, že v tomto sektore rastie produktivita práce, čo je veľmi dôležité konštatovanie hlavne z hľadiska prípravy nášho vstupu do nového konkurenčného prostredia - Európskej únie.

Na druhej strane existuje rad problémov v tejto oblasti, ktoré je potrebné do doby nášho vstupu do EÚ doriešiť.

Ide hlavne o také aspekty ako obmedzený prístup k zdrojom, vysoká administratívna náročnosť pre MSP, diskriminačná daň z príjmu u fyzických osôb, vysoké odvodové zaťaženie, ktoré sa vzhľadom na vysokú náročnosť na pracovnú silu a teda aj mzdu prejavuje okrem daňového zaťaženia aj vo vysokej úrovni odvodov, zložitá, neprehľadná a často sa meniacia legislatíva, právna neistota a problematická vymožitelnosť práva, najmä ak je spojená s vysokou mierou korupcie, nefunkčný kapitálový trh, ktorý veľmi negatívne vplýva na rozvoj podnikania.

Napriek priaznivej tendencii v rozvoji MSP v poslednom období viaceré analýzy potvrdzujú, že ešte stále nie sú dostatočne priaznivé podmienky na potrebný rozvoj MSP, teda ešte stále nie je podnikateľské prostredie dostatočne motivačné, čo by umožnilo rýchlejší a efektívnejší rast sektora MSP.

Ako jeden z dôležitých aspektov pri jeho zlepšovaní vidíme potrebu dostatočnej miery participácie zástupcov MSP v počiatočnom procese tvorby legislatívnych opatrení, čo je tiež príčinou kritizovanej skutočnosti častých legislatívnych zmien, ktoré obzvlášť citlivo vnímajú práve malí podnikatelia, ktorí nedisponujú dostatočným aparátom na ich sledovanie.

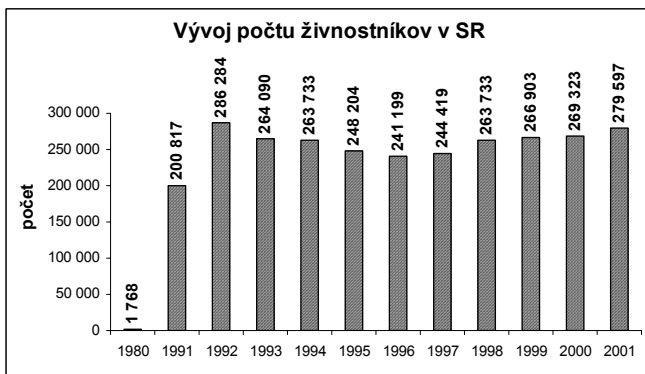
Vzhľadom na uvedené, obsahuje predkladaná správa v 7. kapitole aj komplex návrhov na zlepšenie podnikateľského prostredia, ktorých realizácia by prispela k ďalšej dynamizácii rozvoja MSP na Slovensku.

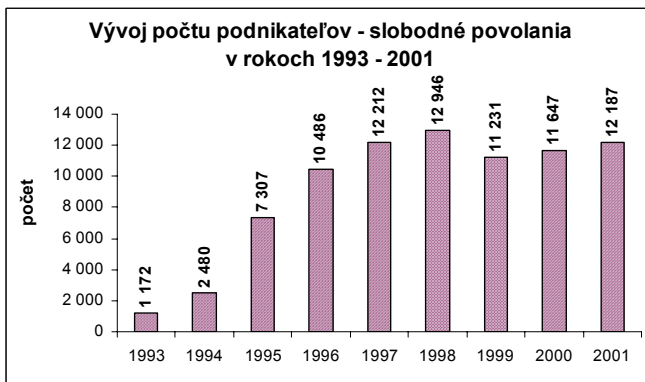

Príloha

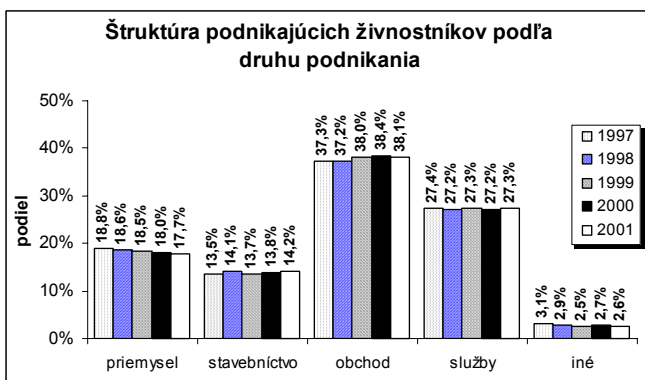

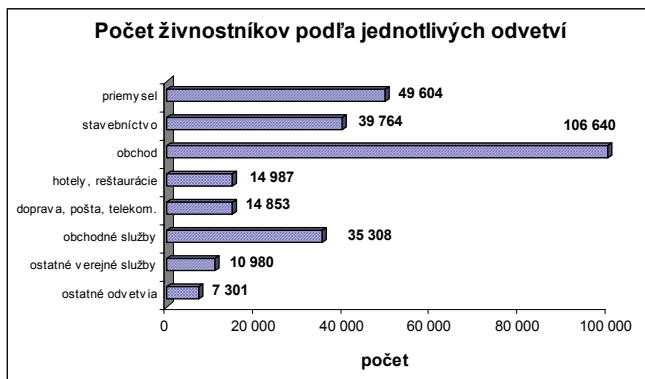
Graf č. 1

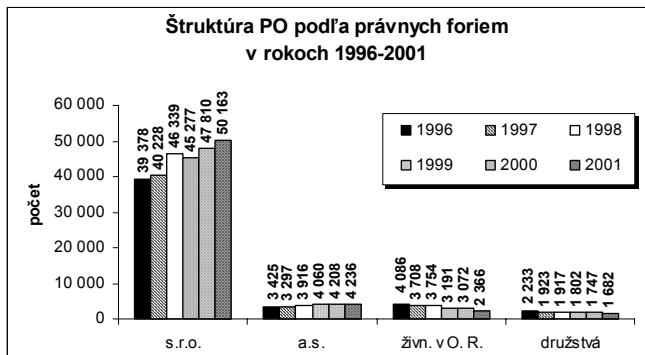
Graf č. 2

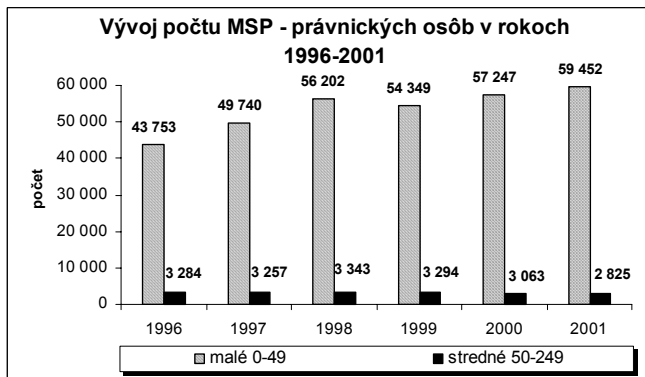
Graf č. 3

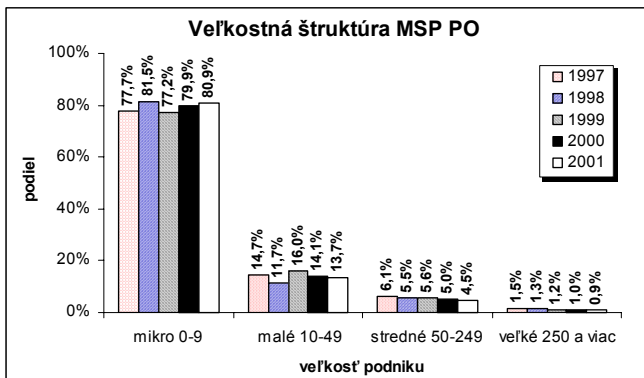
Graf č. 4

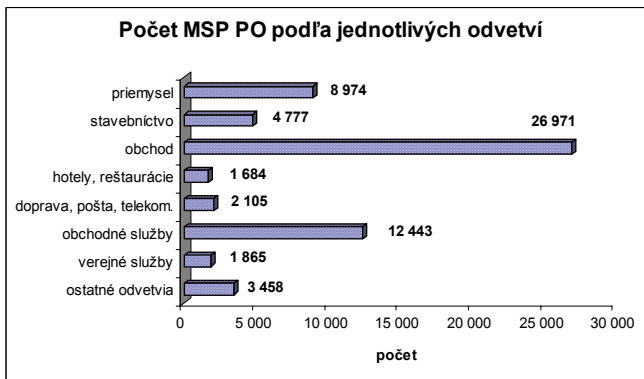
Graf č. 5

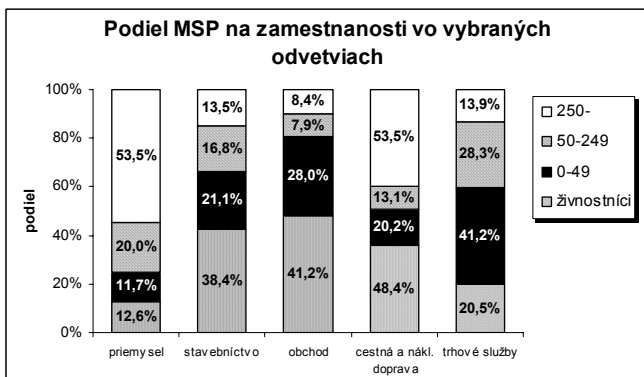
Graf č. 6

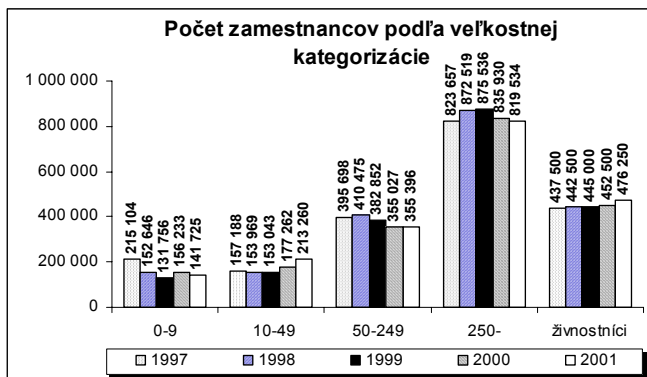
Graf č. 7

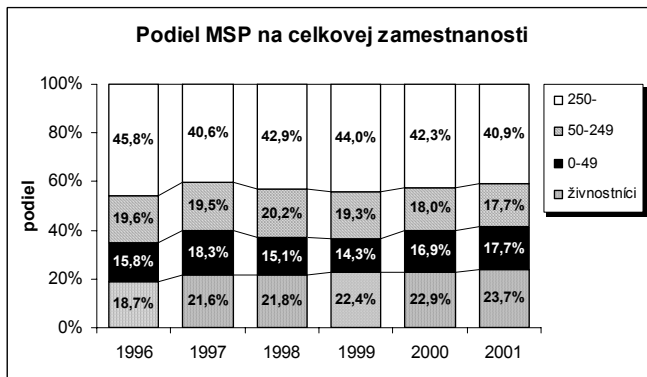
Graf č. 8

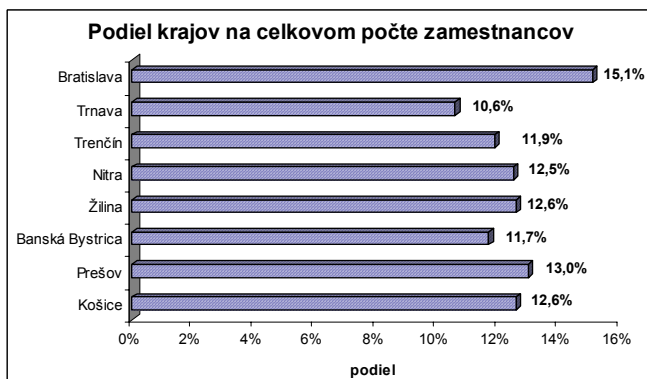
Graf č. 9

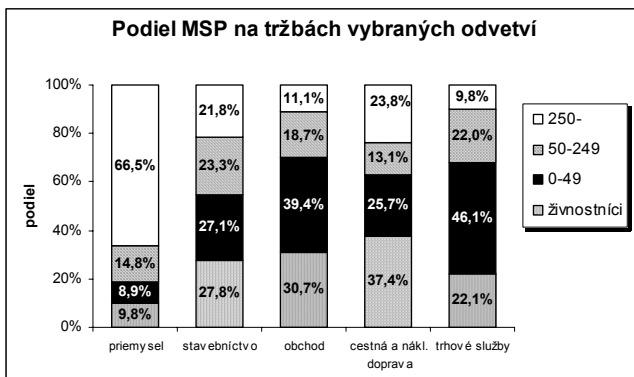
Graf č. 10

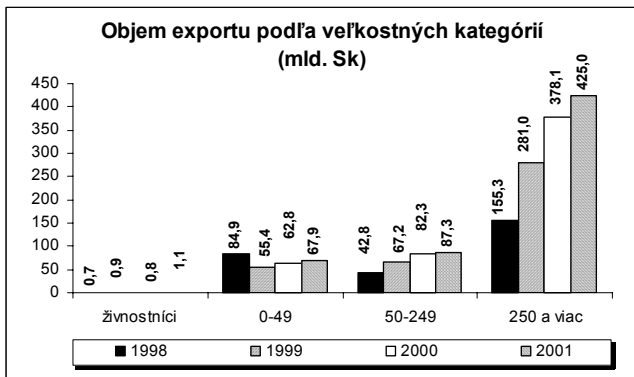
Graf č. 11

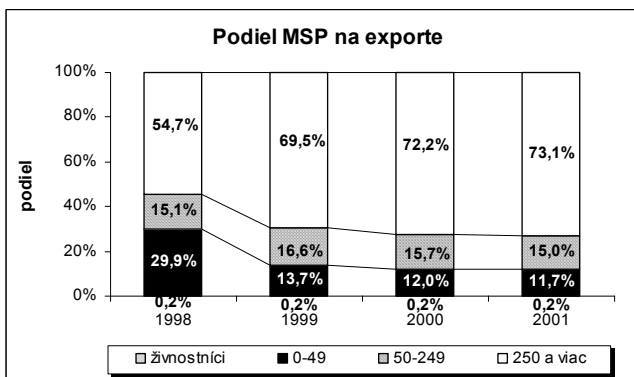
Graf č. 12

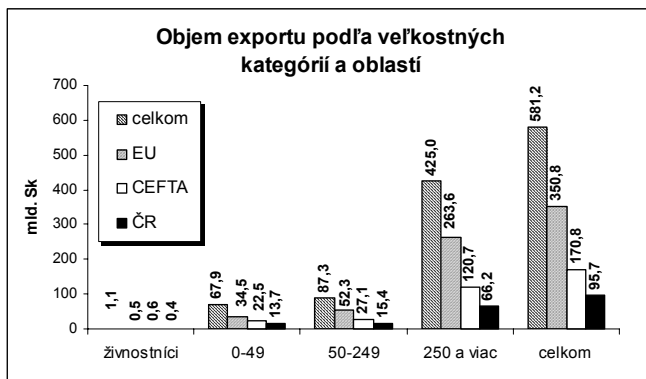
Graf č. 13

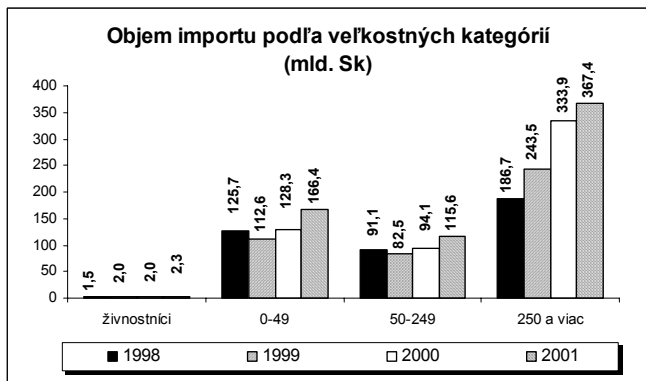
Graf č. 14

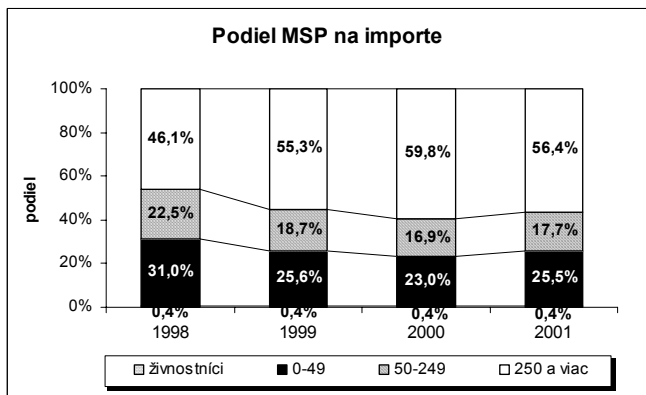
Graf č. 15

Graf č. 16

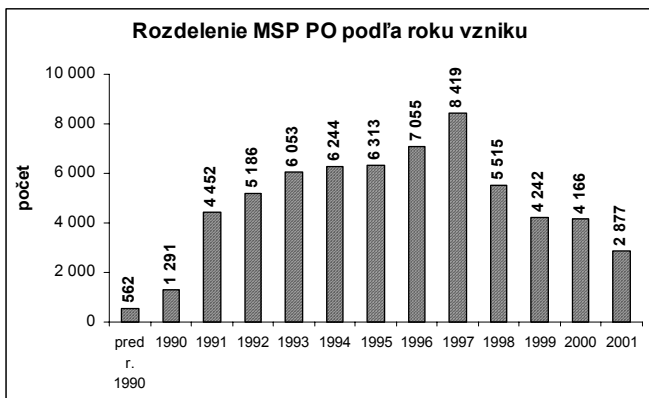

Graf č. 17

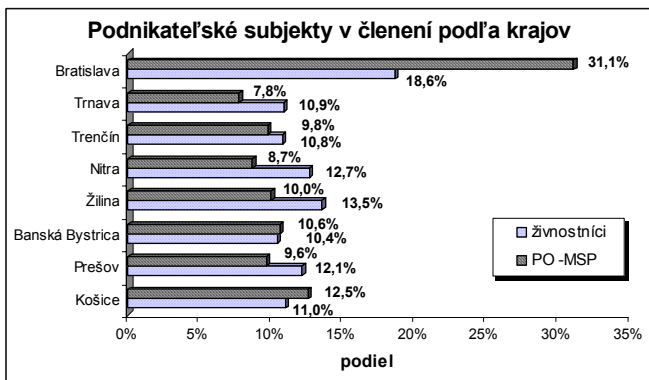

Graf č. 18

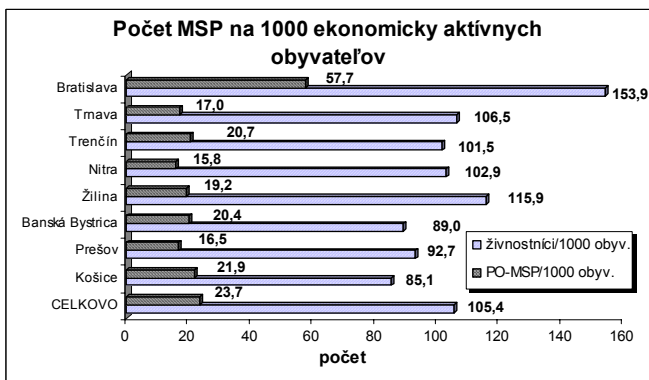

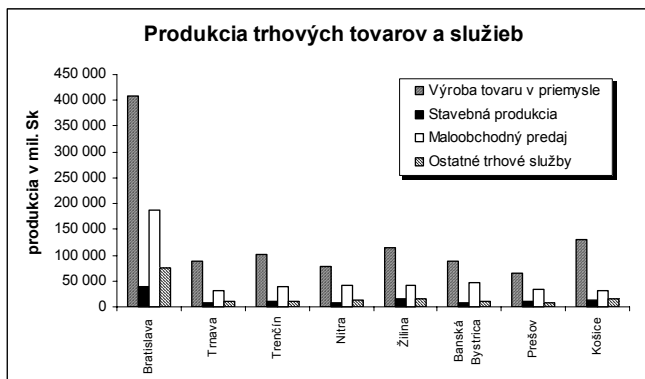
Graf č. 19

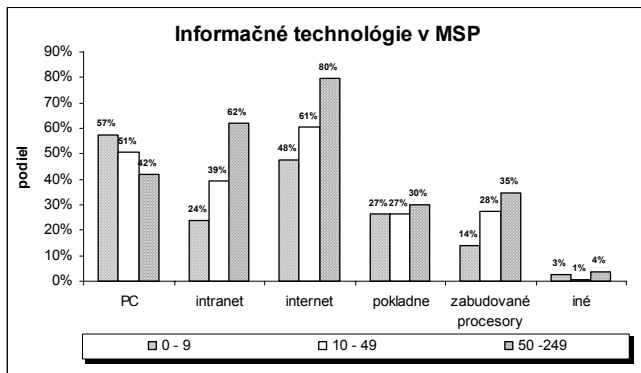
Graf č. 20

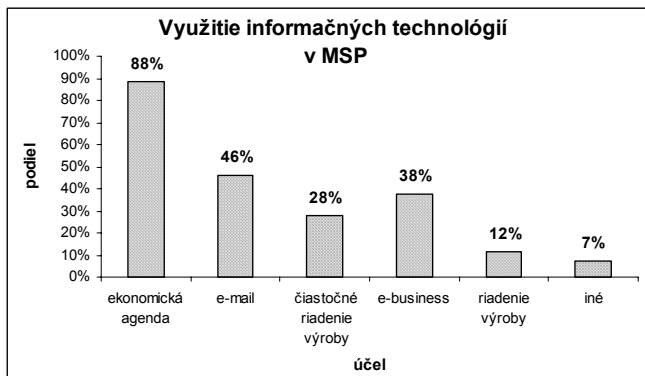
Graf č. 21

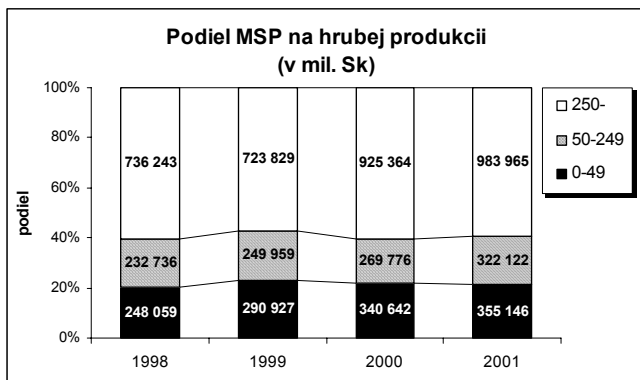
Graf č. 22

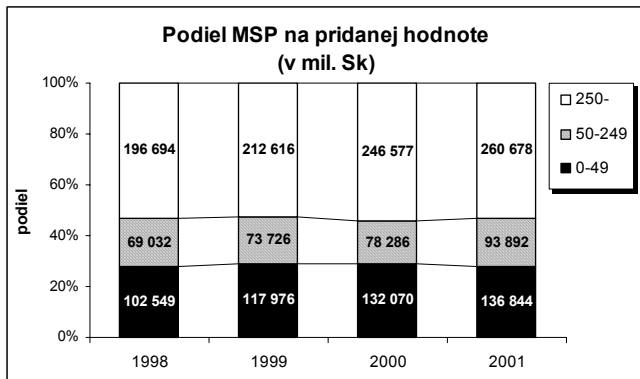
Graf č. 23

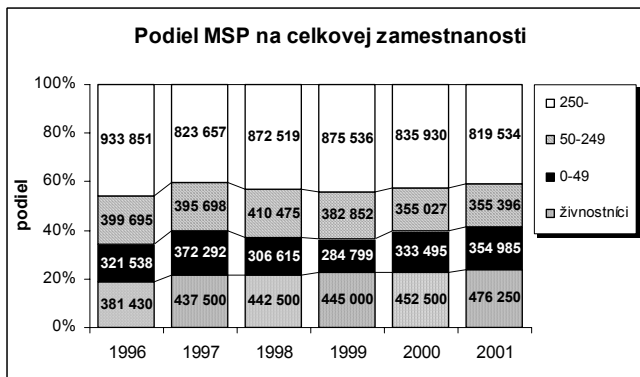
Graf č. 24

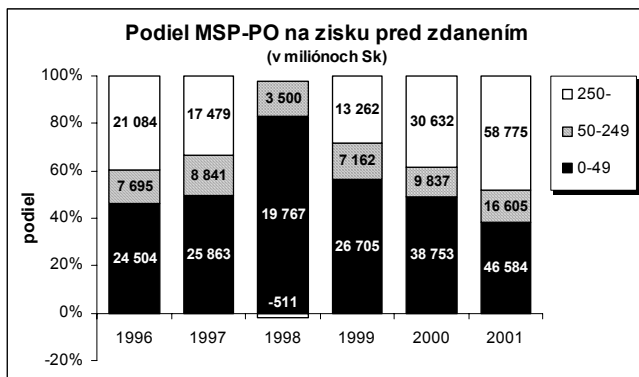
Graf č. 25

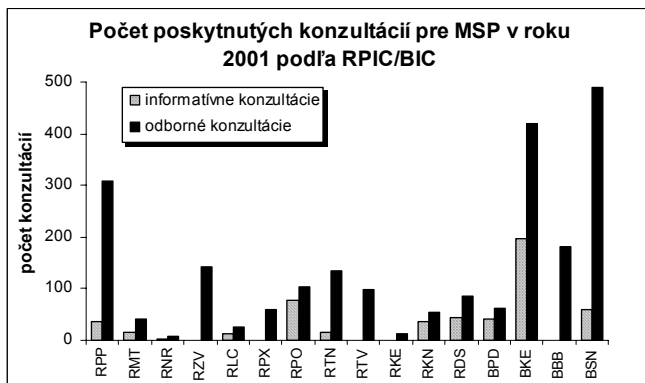
Graf č. 26

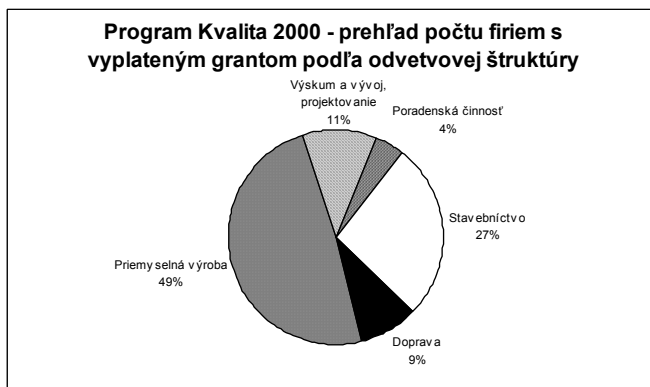
Graf č. 27

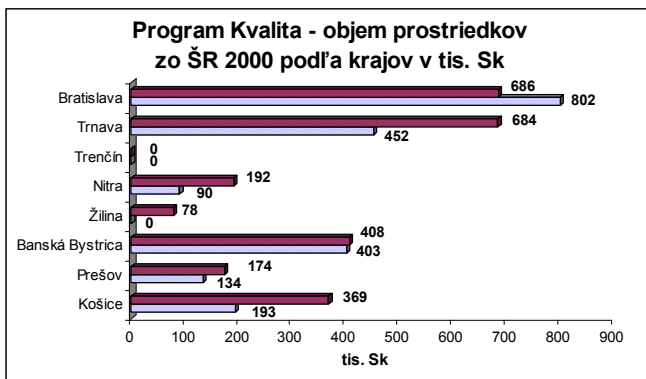
Graf č. 28

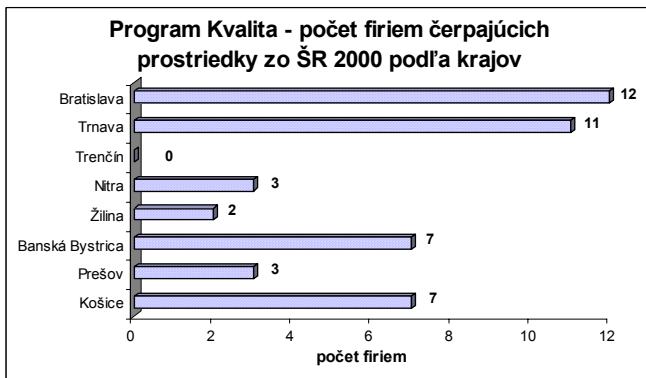
Graf č. 29

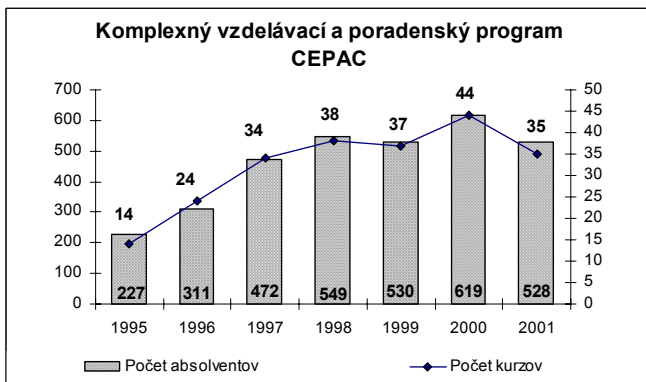
Graf č. 30

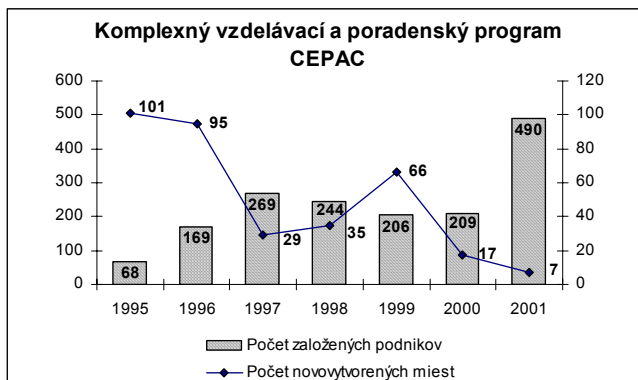
Graf č. 31

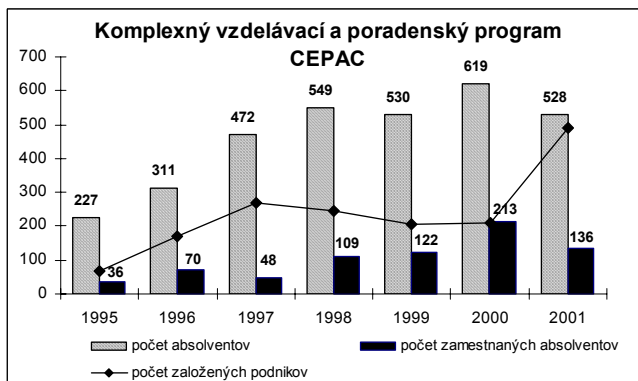
Graf č. 32

Graf č. 33

Graf č. 34

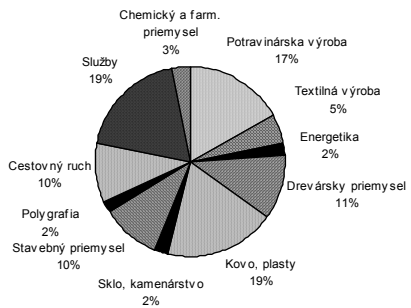

Graf č. 35

Graf č. 36

Prehľad objemu poskytnutých úverov v PÚP podľa predmetu podnikania

Graf č. 37

N Á R O D N Á
A G E N T Ú R A
P R E R O Z V O J
M A L É H O A
S T R E D N É H O
P O D N I K A N I A

ISBN 80-88957-21-4